

สัญญาารับทุนอุดหนุนการวิจัย
สัญญาเลขที่ ว.๑๖๓ / ๒๕๕๙

รหัสโครงการ MCU RS 610759163

ระหว่าง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้ให้ทุน
กับ พระครูสิทธิคีรีรักษ์, ดร. (สมคิด พุ่มทุเรียน) ผู้รับทุน
สิ้นสุดวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๙

สัญญาเลขที่ ๑.๑๖๓, ๒๕๕๗

สัญญารับทุนอุดหนุนการวิจัย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

*****

สัญญานี้ทำขึ้น ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อยุธยา เลขที่ ๗๙ หมู่ที่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ เมื่อวันที่ ๓ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ระหว่าง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป เป็นผู้รับมอบอำนาจตาม หนังสือมอบอำนาจ ลงวันที่ ๒ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๗ โดยสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ เป็นผู้บริหารสัญญาและโครงการจนกว่าจะแล้วเสร็จ ซึ่งต่อไปในสัญญานี้จะเรียกว่า “ผู้ให้ทุน” ฝ่ายหนึ่ง กับ พระครูสิริศิริรักษ์, ดร. (สมคิด พุ่มพู่เรียน) ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ หมายเลขประจำตัวประชาชนของผู้รับทุน ๓๖๒๐๑๐๐๐๖๐๔๖๒ อายุ ๖๐ ปี สัญชาติ ไทย ที่อยู่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ๙๙๙ หมู่ ๖ ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐ ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า “ผู้รับทุน” อีกฝ่ายหนึ่ง โดยผู้ให้ทุนมีวัตถุประสงค์จะส่งเสริมและสนับสนุนการ วิจัยเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาที่สำคัญของมหาวิทยาลัยหรือนำไปใช้ในการพัฒนา ประเทศ จึงได้จัดสรรเงินอุดหนุนการวิจัย เพื่อดำเนินการวิจัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์แห่งสัญญานี้

คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจึงได้ตกลงกันดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ผู้ให้ทุนตกลงให้ทุนและผู้รับทุนตกลงรับทุนอุดหนุนการวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์กิจกรรมเชิงพุทธตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕” กับการทูลเนื่อง คุณค่านิยม ๑๒ ประการ” ซึ่งในสัญญานี้ เรียกว่า “โครงการ” ตั้งแต่วันที่ ๑ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ถึงวันที่ ๓๐ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นจำนวนเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน)

ข้อ ๒ ผู้รับทุนจะต้องดำเนินการวิจัยตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์และข้อตกลง พร้อมส่งร่าง รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์แก่ผู้ให้ทุน ภายในวันที่ ๓๐ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๗

ข้อ ๓ การเบิกเงินอุดหนุนการวิจัยจากผู้ให้ทุน ผู้รับทุนมีสิทธิเบิกเงินอุดหนุนการวิจัยเป็นรายงวดจากยอดเงินตามข้อ ๑ ดังนี้

งวดที่ ๑ จ่ายให้เป็นเงินไม่เกินร้อยละ ๔๐ ของวงเงินอุดหนุนการวิจัยในโครงการ คือจำนวน ๔๐,๐๐๐ บาท (สี่หมื่นบาทถ้วน) ภายในสามสิบวัน หลังจากวันลงนามในสัญญารับทุนอุดหนุนการวิจัย

งวดที่ ๒ จ่ายให้เป็นเงินไม่เกินร้อยละ ๓๐ ของวงเงินอุดหนุนการวิจัยในโครงการ คือ จำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท (สามหมื่นบาทถ้วน) โดยผู้ให้ทุนจะจ่ายให้ภายหลังจากผู้รับทุนได้ส่งรายงานความก้าวหน้า การวิจัย ตามแบบที่ผู้ให้ทุนกำหนด จำนวน ๕ ชุด พร้อมซีดีหรือดีวีดีจำนวน ๑ แผ่น ภายในสี่เดือน นับจาก วันลงนามในสัญญา และรายงานดังกล่าวได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้ให้ทุน แต่งตั้งแล้ว ซึ่งต้องไม่เกินสามสิบวัน

(Signature)

(Signature)

งวดที่ ๓ จ่ายให้เป็นเงินไม่เกินร้อยละ ๓๐ ของวงเงินอุดหนุนการวิจัยในโครงการ คือ จำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท (สามหมื่นบาทถ้วน) โดยผู้ให้ทุนจะจ่ายให้ภายหลังจากที่ผู้รับทุนได้ส่งรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ตามแบบที่ผู้ให้ทุนกำหนด จำนวน ๒๐ ชุด พร้อมซีดีหรือดีวีดี จำนวน ๑ แผ่น และได้นำเสนอผลงานวิจัยในระดับชาติหรือนานาชาติ หรือได้ตีพิมพ์ในวารสารที่อยู่ในประกาศคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ก.พ.อ.) หรือตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมระดับชาติที่ได้นำเสนอสภาสถาบันอนุมัติและจัดทำเป็นประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไป และคณะกรรมการประจำสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์อนุมัติแล้ว ซึ่งต้องไม่เกินหกสิบวัน

ในการจ่ายเงินอุดหนุนให้แก่ผู้รับทุนแต่ละงวด ผู้ให้ทุนจะจ่ายเงินแก่ผู้รับทุนโดยตรง ผ่านบัญชีธนาคารของผู้รับทุน

ในกรณีที่ผู้ให้ทุนหรือผู้รับทุนเห็นว่า โครงการซึ่งได้ดำเนินการเสร็จสิ้นโดยครบถ้วนตามข้อ ๑ นั้น อาจดำเนินการพัฒนาอย่างใดอย่างหนึ่งต่อจากโครงการเดิม ซึ่งการดำเนินการเพิ่มเติมดังกล่าวนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดหรือเกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ให้ทุนหรือผู้รับทุนมีสิทธิ ยื่นข้อเสนอเพิ่มเติมให้แก่คู่สัญญาเพื่อดำเนินโครงการให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องตามที่ทั้งสองฝ่ายจะได้ ตกลงกันต่อไป

ข้อ ๔ เอกสารแนบท้ายสัญญาดังต่อไปนี้ให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญานี้

ภาคผนวก ๑ แบบเสนอโครงการวิจัย ประกอบการขอของบประมาณเพื่อการวิจัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ “วิเคราะห์กิจกรรมเชิงพุทธตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕” จำนวน ๑ ชุด ..... แผ่น

ภาคผนวก ๒ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน หรือสำเนาทะเบียนบ้าน จำนวน ๑ ชุด

ภาคผนวก ๓ สำเนาบัญชีเงินฝากธนาคารทหารไทย จำนวน ๑ ชุด

ภาคผนวก ๔ สำเนาบัตรประจำตัวพยาน จำนวนคนละ ๑ ชุด (ถ้ามี)

ข้อความใดในเอกสารที่แนบท้ายสัญญานี้ ที่ขัดแย้งกับสัญญา ให้ใช้ข้อความในสัญญานี้ และในกรณีที่เอกสารแนบท้ายสัญญาขัดแย้งกันเอง หรือมิได้ระบุไว้ ให้ผู้ให้ทุนเป็นผู้วินิจฉัย ผู้รับทุนต้องปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ให้ทุน

ข้อ ๕ ผู้รับทุนจะต้องเริ่มดำเนินการตามแผนการวิจัยที่ระบุไว้ในโครงการทันที นับแต่วันลงนามในสัญญานี้ หากผู้รับทุนมิได้ดำเนินการภายในสิบห้าวันนับจากวันลงนามในสัญญา ผู้ให้ทุนมีสิทธิยกเลิกสัญญาได้

ข้อ ๖ ผู้รับทุนได้ทราบและเข้าใจระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศและคำสั่งของผู้ให้ทุนซึ่งมีอยู่ในขณะที่ทำสัญญานี้โดยตลอดและจะปฏิบัติตามระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศและคำสั่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับโครงการนี้ทั้งหมดที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบันและที่จะออกใช้บังคับต่อไปในภายหน้าโดยเคร่งครัด ผู้รับทุนจะต้องรับผิดชอบแต่โดยลำพังต่อการละเมิดบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือสิทธิใด ๆ ในทรัพย์สินทางปัญญาของบุคคลภายนอกซึ่งผู้รับทุนนำมาใช้ปฏิบัติงานวิจัยตามสัญญานี้

ข้อ ๗ ผู้รับทุนต้องควบคุม กำกับดูแลและใช้จ่ายเงินอย่างประหยัดและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ พร้อมจัดเตรียมเอกสารบัญชีและหลักฐานการใช้จ่ายเงินเพื่อให้ผู้ให้ทุนสามารถตรวจสอบได้ทุกโอกาส โดยผู้รับทุนจะต้องใช้เงินทุนซึ่งได้รับจากผู้ให้ทุนตามสัญญานี้เพื่อดำเนินการในโครงการนี้เท่านั้น

ในกรณีที่เกิดปัญหาซึ่งต้องพิจารณาว่าการดำเนินการของผู้รับทุนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามวรรคแรกหรือไม่ ผู้ให้ทุนจะเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด

ข้อ ๘ ผู้รับทุนต้องดำเนินการวิจัยด้วยตนเองโดยจะไม่นำงานวิจัยทั้งหมด หรือบางส่วนในสัญญาฯ ไปจ้างช่วงอีกต่อหนึ่ง เว้นแต่ได้รับความเห็นชอบจากผู้ให้ทุน

ข้อ ๙ ผู้รับทุนจะทำการวิจัยหรือจัดให้มีการวิจัยด้วยความวิริยะอุตสาหะให้สำเร็จได้ผลตามความมุ่งหมายของผู้ให้ทุน หากมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงผู้ร่วมวิจัย ผู้ช่วยนักวิจัยหรือรายละเอียดสำคัญอย่างใดอย่างหนึ่งในโครงการวิจัยที่ได้แจ้งไว้สัญญาฯ ผู้รับทุนจะต้องได้รับความเห็นชอบเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ให้ทุนก่อน จึงจะเปลี่ยนแปลงได้

ข้อ ๑๐ ระหว่างดำเนินโครงการตามสัญญาฯ หากมีปัญหาหรือกรณีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุใด ๆ อันเนื่องมาจากความผิดหรือความบกพร่องของฝ่ายผู้ให้ทุน หรือเหตุการณ์อันหนึ่งอันใดที่ผู้รับทุนต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการตามโครงการที่กำหนดในสัญญาฯ ได้ ผู้รับทุนจะต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร ให้ผู้ให้ทุนทราบทันทีที่มีปัญหาดังกล่าว เพื่อร่วมกันหาแนวทางแก้ปัญหาหรือขออนุมัติขยายเวลาดำเนินการ

ถ้าผู้รับทุนไม่ปฏิบัติตามให้เป็นไปตามความในวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าผู้รับทุนได้ละสิทธิเรียกร้องในการที่จะขยายเวลาทำงานออกไปโดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น เว้นแต่กรณีเหตุเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของผู้ให้ทุน ซึ่งมีหลักฐานชัดเจนหรือผู้ให้ทุนทราบตั้งอยู่แล้วตั้งแต่ต้น

การอนุมัติขยายเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้อยู่ในดุลพินิจของผู้ให้ทุนที่จะพิจารณา

ข้อ ๑๑ ผู้รับทุนมีหน้าที่ส่งรายงานการวิจัยแก่ผู้ให้ทุนตามรายการดังต่อไปนี้

๑๑.๑ ส่งรายงานความก้าวหน้าการวิจัย ตามแบบที่ผู้ให้ทุนกำหนดภายในเวลาสี่เดือนนับจากวันลงนามในสัญญาฯ จำนวน ๕ ชุด พร้อมซีดีหรือดีวีดี จำนวน ๑ แผ่น ถึงสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ เพื่อให้ผู้ให้ทุนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้ให้ทุนให้ความเห็นชอบ เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้วให้แจ้งแก่ผู้รับทุนทราบ เพื่อดำเนินการต่อไป

๑๑.๒ ส่งร่างรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ พร้อมทั้งบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และสรุปผลการวิจัยตามแบบที่ผู้ให้ทุนกำหนด ก่อนวันสิ้นสุดสัญญาฯ จำนวน ๕ ชุด พร้อมแผ่นซีดีหรือดีวีดี จำนวน ๑ แผ่น ถึงสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ เพื่อให้ผู้ให้ทุนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้ให้ทุนให้ความเห็นชอบ เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้วให้แจ้งแก่ผู้รับทุนทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

๑๑.๓ ส่งรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ พร้อมทั้งบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และสรุปผลการวิจัยตามแบบที่ผู้ให้ทุนกำหนด จำนวน ๒๐ ชุด พร้อมซีดีหรือดีวีดี จำนวน ๑ แผ่น ถึงสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ เพื่อเสนอคณะกรรมการประจำสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์พิจารณาอนุมัติรายงานการวิจัยฉบับนั้น เมื่อได้รับอนุมัติแล้วให้แจ้งแก่ผู้รับทุนทราบ

๑๑.๔ ส่งหนังสือรับรองการตีพิมพ์ในการนำเสนอผลงานวิจัยในระดับชาติหรือนานาชาติ หรือการตีพิมพ์ในวารสารที่อยู่ในประกาศคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ก.พ.อ.) หรือตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมระดับชาติที่ได้นำเสนอสภาสถาบันอนุมัติและจัดทำเป็นประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไป ถึงสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ เพื่อดำเนินการเบิกเงินอุดหนุนการวิจัยงวดสุดท้าย เมื่อได้รับอนุมัติแล้วให้แจ้งแก่ผู้รับทุนทราบ

รายงานฉบับสมบูรณ์ให้ระบุข้อความที่หน้าปกว่า “ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” และให้มีตราของผู้ให้ทุนปรากฏอยู่บนหน้าปกด้วย

ในกรณีที่ผู้ให้ทุน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายพิจารณาเห็นสมควรให้ผู้รับทุนแก้ไข เปลี่ยนแปลงหรือดำเนินการอื่นใดเพิ่มเติม ผู้รับทุนจะต้องดำเนินการตามผู้ให้ทุน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายกำหนด โดยผู้รับทุนจะต้องดำเนินการดังกล่าวให้แล้วเสร็จก่อนจึงจะอนุมัติเงินอุดหนุนงวดสุดท้ายได้

ข้อ ๑๒ ผู้ให้ทุนมีสิทธินำผลการวิจัยซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากดำเนินโครงการตามสัญญานี้ ไม่ว่าที่สำเร็จแล้วบางส่วนหรือที่สมบูรณ์ทั้งหมดแล้วไปเผยแพร่ในเอกสาร สิ่งพิมพ์หรือสื่อใด ๆ หรือนำไปใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาทางวิชาการหรือใช้ประโยชน์ใด ๆ ได้

ข้อ ๑๓ ทรัพย์สินทางปัญญาในผลการวิจัย ให้เป็นของผู้ให้ทุนแต่ผู้เดียว ส่วนการจัดสรรประโยชน์และการรักษาสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาให้เป็นไปตามระเบียบของผู้ให้ทุน สิทธิในการขอรับสิทธิบัตรหรือเอกสารแสดงสิทธิใด ๆ เพื่อคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งเป็นผลมาจากการวิจัยตามสัญญานี้ ให้เป็นไปตามระเบียบของผู้ให้ทุน

ข้อ ๑๔ ผู้รับทุนจะดำเนินการจัดซื้อหรือจัดจ้างทำพัสดุ จะต้องส่งใบเสนอราคาให้ผู้ให้ทุนพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว จึงจะดำเนินการจัดซื้อหรือจัดจ้างได้ ทั้งนี้รวมถึงการจัดทำพัสดุเพิ่มเติมในระหว่างการดำเนินโครงการที่มีได้ระบุไว้ในข้อเสนอโครงการ

ผู้รับทุนจะใช้และบำรุงรักษาอุปกรณ์การวิจัยให้อยู่ในสภาพดี และยินยอมให้ผู้ให้ทุนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายตรวจสอบอุปกรณ์ที่เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ให้ทุนได้ทุกขณะและทุกโอกาส ผู้รับทุนจะต้องจัดทำบัญชีแสดงรายการอุปกรณ์การวิจัยยื่นต่อผู้ให้ทุนพร้อมกับการส่งรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ตามข้อ (๑๑.๓) เมื่อมีการยุติการวิจัยรวมถึงการบอกเลิกสัญญา ผู้รับทุนจะจัดการกับอุปกรณ์การวิจัยให้เป็นไปตามที่ผู้ให้ทุนกำหนด

ข้อ ๑๕ การที่ผู้รับทุนจะนำผลการวิจัยตามสัญญานี้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนเผยแพร่ในเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ใดหรือสื่อใด ๆ หรือในการสาธิตแก่สาธารณชนไม่ว่า ณ ที่ใด ให้ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้รับทุน แต่ทั้งนี้ ผู้รับทุนจะต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ให้ทุนและปฏิบัติตามเงื่อนไขจึงจะเผยแพร่หรือสาธิตได้ การอนุญาตของผู้ให้ทุนไม่เป็นเหตุให้ผู้รับทุนหลุดพ้นจากความรับผิดชอบต่อความเสียหายใด ๆ ที่เกิดขึ้น กรณีที่ได้รับอนุญาตให้มีการตีพิมพ์ ผู้รับทุนจะต้องลงข้อความไว้ที่ปกนอกว่า “ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” และข้อความว่า (ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย) อยู่ในปกใน พร้อมกับให้มีตราของผู้ให้ทุนปรากฏอยู่บนหน้าปกด้วย

ในกรณีที่ผู้รับทุนประสงค์จะนำผลงานอันเนื่องมาจากโครงการนี้ไปใช้ในเชิงพาณิชย์หรือในการใด ๆ อันก่อให้เกิดรายได้หรือผลประโยชน์ตอบแทน ผู้รับทุนจะต้องดำเนินการตามผู้ให้ทุนกำหนด และได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ให้ทุนก่อน

ข้อ ๑๖ ในกรณีที่ผู้รับทุนละทิ้งงานวิจัย หรือไม่ปฏิบัติตามสัญญาข้อใดข้อหนึ่ง ให้ผู้ให้ทุนแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรแก่ผู้รับทุนทราบเพื่อให้ปฏิบัติตามสัญญาภายในระยะเวลาที่กำหนด หากผู้รับทุนไม่ปฏิบัติตาม ผู้ให้ทุนมีสิทธิบอกเลิกสัญญาโดยทันที และผู้รับทุนต้องยุติการดำเนินการวิจัย พร้อมคืนเงินอุดหนุนการวิจัยทั้งหมดหรือบางส่วนตามที่ผู้ให้ทุนเห็นสมควร รวมทั้งดอกเบี้ยที่เกิดจากเงินต้นนั้น ตลอดจนอุปกรณ์การวิจัยทั้งหมดแก่ผู้ให้ทุนภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ผู้ให้ทุนได้แจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้รับทุนทราบ

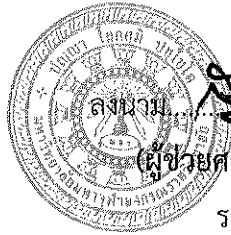
ในกรณีที่ผู้รับทุนไม่สามารถทำการวิจัยต่อไปได้ หรือไม่อาจทำให้แล้วเสร็จได้ และประสงค์จะขอยุติการวิจัยตามโครงการที่ได้รับทุน ผู้รับทุนต้องเสนอขออนุมัติต่อผู้ให้ทุนเป็นลายลักษณ์อักษร โดยถือว่าผู้รับทุนผิดสัญญาและต้องดำเนินการรวมทั้งรับผิดชอบตามความในวรรคหนึ่งด้วย

ข้อ ๑๗ กรณีที่มีค่าภาษีอากร ค่าธรรมเนียมการโอนเงิน หรือค่าใช้จ่ายอื่นที่เกิดขึ้นจากการได้รับเงินทุนอุดหนุนวิจัยตามสัญญานี้ และค่าใช้จ่ายใด ๆ ก็ตามที่เรียกเก็บโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐ ให้เป็นความรับผิดชอบของผู้รับทุน และไม่ถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่อยู่ในข่ายได้รับการสนับสนุนเงินทุนภายใต้สัญญานี้

ข้อ ๑๘ กรณีที่ผู้รับทุนไม่สามารถส่งมอบงาน และไม่สามารถปฏิบัติงานโดยครบถ้วนบริบูรณ์ ให้แก่ผู้ให้ทุนภายในเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา ถ้าเลยกำหนดเวลาให้ผู้รับทุนขอขยายเวลาได้ ๒ ครั้ง ๆ ละ ๓ เดือน แต่ถ้าเลยเวลาขยายแล้วไม่สามารถส่งมอบงานได้ผู้ให้ทุนจะทำการปรับ ดังนี้ ๑) เลยระยะเวลา ๖ เดือนถึง ๑ ปี ผู้รับทุนยินยอมให้ผู้ให้ทุนทำการปรับในอัตราร้อยละ ๒.๕ % ของราคาโครงการ ๒) เลยระยะเวลา ๑ ปีขึ้นไป ผู้รับทุนยินยอมให้ผู้ให้ทุนทำการปรับในอัตราร้อยละ ๓.๕ % ของราคาโครงการ

สัญญานี้ทำขึ้นสองฉบับมีข้อความตรงกัน ทั้งสองฝ่ายได้อ่านและเข้าใจข้อความในสัญญานี้ ตลอดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อพร้อมทั้งประทับตราไว้เป็นสำคัญในทุกหน้าของเอกสารต่อหน้าพยานของแต่ละฝ่ายและต่างเก็บไว้ฝ่ายละฉบับ

ลงนาม.....ผู้ให้ทุน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

ลงนามแทนอธิการบดี

Handwritten signature of the recipient.

ลงนาม.....ผู้รับทุน

(พระครูสิริศีรีรักษ์, ดร. (สมคิด พุ่มทุเรียน))

หัวหน้าโครงการ

ลงนาม.....พยาน

(นายรัช แยมป์)

ลงนาม.....พยาน

(พระมหาชุตีภัก อภินนโท)

ที่ ๒๐๔/๒๕๑๘

เลขประจำตัวประชาชนของผู้ถือหนังสือสุทธิ
๗-๖๒๒๐๑-๐๐๐๖๐-๔๖๒

(ลงลายมือชื่อ) พระอภัยมณี
สังกัตนิกาย

อุปสมบท

ชื่อ พระอภัยมณี ฉายา ญาณชัมโม
พระอุปัชฌาย์ พระครูศรีธรรมสาร
พระกรรมวาจาจารย์ พระครูศรีธรรมสาร
พระอนุสาวนาจารย์ พระครูศรีธรรมสาร
อุปสมบทเมื่ออายุ ๒๐ ปี ณ วันที่ ๒๑
เดือน ๗ พ.ศ. ๒๕๑๘
เวลา ๑๕.๑๐ น. วัด เสด็จ
ตำบล บ้านเสด็จ อำเภอ เสด็จ
จังหวัด อุทัยธานี
ให้ ณ วันที่ ๒๑ เดือน ๗ พ.ศ. ๒๕๑๘
(ลงลายมือชื่อ) พระอภัยมณี
วัด เสด็จ
จังหวัด อุทัยธานี

สถานะเดิม

ชื่อ พระอภัยมณี นามสกุล พระครูศรีธรรมสาร
วิทยฐานะ ว.๕ อาชีพ เจ้าอาวาส
เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย
สถาน วัด สีนื้อ ๑๑-๑๑
ตำหนัก วัด
บิดา พระครูศรีธรรมสาร มารดา นางแม่
เกิดวัน ๒๕ ค่ำ ปี มะเมีย
วันที่ ๑๖ เดือน ๗ พ.ศ. ๒๕๑๘
บ้านเลขที่ ๗๕ หมู่ที่ ๕ ตำบล บ้านเสด็จ
อำเภอ เสด็จ จังหวัด อุทัยธานี

พระอภัยมณี
เจ้าอาวาส

สังกัตวัด

วัด วัดเสด็จ
ตำบล บ้านเสด็จ อำเภอ เสด็จ
จังหวัด อุทัยธานี
ณ วันที่ ๒๑ เดือน ๗ พ.ศ. ๒๕๑๘
(ลงลายมือชื่อ) พระอภัยมณี

เล่มที่ 1   รายการบุคคลในบ้านของเลขที่ต.ประจําบ้าน
ชื่อ พระครูสิริศิริรักษ์ (สมคิด พุ่มกุเรียม)
เลขประจำตัวประชาชน 3-6201-00060-46-2
มารดาผู้ให้กำเนิด ชื่อ นางสาว
บิดาผู้ให้กำเนิด ชื่อ ไข่

* มาจาก ฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร
เข้ามาอยู่บ้านเมื่อ 9 พ.ย. 2555

ลำดับที่ 2   เพศ ชาย
6099-014107-1
สัญชาติไทย   เกิดเมื่อ 2498
สัญชาติ ไทย   สัญชาติ ไทย
3-6012-00421-39-5   สัญชาติ ไทย

นายทะเบียน
(นางสุนันท์ พุ่มช่อมกลีน)
นายทะเบียน

** ๒๒

๐๑/๑๗/๒๕๕๖

OLD:0002309087 NEW:0101177132 15/05/2557 4426301S Reason:Continue

ระเบียบและข้อปฏิบัติของผู้ฝากเงิน

1. ผู้ฝากจะได้รับดอกเบี้ยตามอัตราและเงื่อนไขที่ธนาคารกำหนด
2. ในกรณีถอนเงินผู้ฝากต้องนำสมุดคู่มือฝากและบัตรประชาชน หรือบัตรประจำตัวข้าราชการ หรือบัตรประจำตัวอื่น ๆ ของทางราชการมาแสดง และจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ให้กับธนาคาร
3. หากบัญชีไม่มีรายการเคลื่อนไหว และมียอดเงินในบัญชีต่ำกว่าธนาคารกำหนด ธนาคารจะหักเงินจากบัญชีเพื่อชำระค่าธรรมเนียมการรักษาบัญชี ตามเงื่อนไขของผลิตภัณฑ์ที่ธนาคารกำหนด และธนาคารจะดำเนินการปิดบัญชี
4. เช็ค ดราฟท์ หรือตราสารทางการเงินอื่นๆ ที่นำฝากเข้าบัญชี ธนาคารจะรับฝากไว้เพื่อการเรียกเก็บเท่านั้น การฝากเงินตามตราสารทางการเงินจะสมบูรณ์ และผู้ฝากสามารถเบิกถอนได้ภายหลังจากธนาคารเรียกเก็บเงินตามตราสารทางการเงินดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว
5. ยอดเงินในสมุดคู่มือฝากจะถือว่าถูกต้อง เมื่อธนาคารได้ตรวจสอบว่าตรงกับบัญชีของธนาคารแล้ว
6. กรณีผู้ฝากเปลี่ยนชื่อ ชื่อสกุล ที่อยู่ หรือสมุดคู่มือฝากสูญหาย จะต้องแจ้งให้ธนาคารทราบทันที
7. ผู้ฝากจะแก้ไข เปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมข้อความและตัวเลขใดๆ ลงในสมุดคู่มือฝาก หรือโอนเปลี่ยนมือ หรือสิทธิแถมหนึ่งแผ่นใดของสมุดคู่มือฝากได้
8. ในกรณีที่สมุดคู่มือฝากสูญหาย ผู้ฝากจะต้องแจ้งให้ธนาคารทราบ และนำหลักฐานการแจ้งความต่อพนักงานเจ้าหน้าที่มาแสดงต่อเจ้าหน้าที่ธนาคารทราบทันที
9. ระเบียบและข้อปฏิบัตินี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ โดยจะประกาศให้ทราบ ณ ที่ทำการของธนาคาร

เงินฝากนี้ได้รับความคุ้มครองจากสถาบันคุ้มครองเงินฝากตามจำนวนที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

TMB ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน)
TMB BANK PUBLIC COMPANY LIMITED

สาขาลงเหนือ รัชโยธิน-นครสวรรค์

บัญชีเลขที่
Account No.

442-2-26269-3

ชื่อบัญชี พระครูสิริศิริรักษ์
Account Name

200-ออมทรัพย์

ผู้รับมอบอำนาจลงนามแทนธนาคาร
Authorized Signature

Signature

แบบเสนอโครงการวิจัย (research project)

ประกอบการเสนอของบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ตามมติคณะรัฐมนตรี

ชื่อโครงการวิจัย (ภาษาไทย) : วิเคราะห์กิจกรรมเชิงพุทธตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ กับการ
ทวนเนื่อง คุณค่านิยม ๑๒ ประการ

(ภาษาอังกฤษ) : An analytical Buddhist Activities in Precept Oriented Project with
the Relation 12 Values

ส่วน ก : ลักษณะโครงการวิจัย

โครงการวิจัยใหม่

โครงการวิจัยต่อเนื่องระยะเวลา.....ปี ปีนี้เป็นปีที่..... รหัสโครงการวิจัย** .....

I ระบุความสอดคล้องของโครงการวิจัยกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙)

งานวิจัยมีความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ : ยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์สังคมแห่งการ
เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนตาม กลยุทธ์ที่ ๒.๒ การพัฒนาคุณภาพคนไทย
ให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง

II ระบุความสอดคล้องของโครงการวิจัยกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๘
(พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙)

งานวิจัยมีความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๑ : ปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน
ทั้งในและนอกระบบ ตลอดจนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ระบบสนับสนุนการเรียนรู้
ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่น ด้วยการพัฒนาคน เด็ก และเยาวชน ตามกล
ยุทธ์และแผนงานวิจัยต่อไปนี้

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๒ : ส่งเสริม อนุรักษ์ และพัฒนาคุณค่าทางศาสนา คุณธรรม จริยธรรม
ศิลปวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ที่หลากหลาย

แผนงานวิจัยที่ ๒.๑ การวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริม อนุรักษ์ และพัฒนาคุณค่าทางศาสนา
ศิลปวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชาติบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น

III ระบุความสอดคล้องของโครงการวิจัยกับยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติรายประเด็น

ความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล

IV ระบุความสอดคล้องของโครงการวิจัยกับนโยบายรัฐบาล

ในด้านที่ ๓ เรื่องการลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ ข้อที่ ๓.๖ การจัดระเบียบสังคม การสร้างมาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนทั่วไป โดยใช้ค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ ตามนโยบายของคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ได้ประกาศไว้

V ระบุความสอดคล้องของโครงการวิจัยกับยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัย

ตามกรอบประเด็นการวิจัยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : ข้อที่ ๒ การวิจัยด้านการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาบุคลากรและสังคม และ ข้อที่ ๖ การวิจัยด้านการเสริมสร้างจริยธรรมและธรรมาภิบาลเชิงพุทธ

VI ผลงานของโครงการนี้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ใน

เจริญนโยบาย

ได้แนวนโยบายเชิงรุกในการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านให้เข้มแข็ง ยั่งยืน ตั้งอยู่บนรากฐานทางศีลธรรมประกอบกับอาศัยองค์ความรู้ของชุมชนและท้องถิ่นที่มาจากการสนับสนุนหรือการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน ทั้งนี้มีเป้าหมายที่จะก่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมตามหลักค่านิยม ๑๒ ประการของคนไทย ตามแนวนโยบายของ คสช.

เจริญพาณิชย์

ก่อให้เกิดหมู่บ้าน ตำบลเข้มแข็ง มีค่านิยม มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมที่จะหนุนเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวที่ปลอดภัย ปลอดภัยพลพิษ ทั้งนี้เนื่องจากอำเภอแม่เป็นจังหวัดนครสวรรค์ มีพื้นที่ติดกับอุทยานแห่งชาติห้วยขาแข้งที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เจริญวิชาการ

ได้องค์ความรู้ในการบริหาร จัดการ พัฒนาชุมชนหมู่บ้านให้เป็นชุมชนแห่งความใสสะอาด ทั้งทางกาย ทางวาจา ทางใจ และยังส่งผลต่อการพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็ง ยั่งยืนในด้านอื่น ๆ ที่สำคัญถือเป็นยุทธศาสตร์ในการสร้างชาติให้เกิดความเข้มแข็ง ยั่งยืน โดยมีหมู่บ้าน ตำบลและภูมิภาคปัญหาท้องถิ่นเป็นฐานรากที่มั่นคงแข็งแรงทางศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรม

เจริญพื้นที่

สร้างความตระหนัก สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนและชุมชนเกิดการตื่นตัวและหันมาให้ความสนใจหรือมีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางกาย ทางวาจา และทางใจ มุ่งสู่ความเป็นชุมชนและสังคมที่ใสสะอาด ปราศจากอบายมุขและสิ่งมอมเมา และร่วมกันอนุรักษ์ผืนป่าและพัฒนาชุมชนพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความกินดีอยู่ดี มีความสมัครสมานสามัคคี สงบ ร่มเย็น และสันติสุข

เจริญสาธารณะ/สังคม

ได้ทราบปัญหา ข้อเสนอแนะ และเกิดองค์ความรู้ที่มาจากประชาชนและชุมชนในพื้นที่และใช้เป็นฐานในการพัฒนาในมิติอื่น ๆ หรือเป็นมุมมองที่สะท้อนให้เห็นปัญหาที่พัฒนาชุมชน หมู่บ้านอื่นในลักษณะเดียวกันในพื้นที่อื่น

□ อื่น ๆ

เป็นต้นแบบ เป็นกรณีศึกษาที่จะนำไปขยายผลในการพัฒนาชุมชนและหมู่บ้านในสังคมไทย ให้มีความเข้มแข็ง ยั่งยืน และมีความพร้อมในการสร้างชาติ

ส่วน ข : องค์ประกอบในการจัดทำโครงการวิจัย

๑. ผู้รับผิดชอบและหน่วยงาน ประกอบด้วย

๑.๑ หัวหน้าโครงการวิจัย

พระครูสิริศิริรักษ์, ดร. (สมคิด กนตธมโม) เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน ๓-๔๑๑๓-๐๐๒๒๙-๖๕-๐ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ ๙๙๙ หมู่ ๖ ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐ โทร ๐๕๖ - ๒๑๙๙๙๙ โทรสาร.๐๕๖ - ๒๑๙๙๙๙ โทรศัพท์มือถือ ๐๘๑-๘๘๗๓๖๕๒
E-mail : Somkid_pum@hotmail.com

๑.๒ ผู้ร่วมวิจัย

พระปลัดพระสมบัติ ฐิติญาโณ, ดร. (นวลระยอง) เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน ๓-๖๐๐๑-๐๐๖๐๐-๗๗-๗ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ ๙๙๙ หมู่ ๖ ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐ โทร ๐๕๖ - ๒๑๙๙๙๙ โทรสาร.๐๕๖ - ๒๑๙๙๙๙ โทรศัพท์มือถือ ๐๘๗-๑๙๙๕๒๔๐ E-mail Shall_518005@hotmail.com

ดร.อภิษฎาณัฐไศกา ออบสิน เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน ๓-๖๐๐๑-๐๐๒๑๖-๘๕-๓ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ ๙๙๙ หมู่ ๖ ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐ โทร ๐๕๖ - ๒๑๙๙๙๙ โทรสาร.๐๕๖ - ๒๑๙๙๙๙ โทรศัพท์มือถือ ๐๘๑-๘๘๗-๖๐๐๗ E-mail namtan.ka 081@gmail.com

นายอิทธิพนธ์ ธิโรจนันต์ เลขที่บัตรประชาชน ๔-๖๒๐๑-๐๐๐๐๘-๓๑๑ สาขาวิชา รัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ ๙๙๙ หมู่ ๖ ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐ โทร ๐๕๖-๒๑๙๙๙๙ โทรสาร. ๐๕๖-๒๑๙๙๙๙ โทรศัพท์มือถือ ๐๙๗-๙๒๔๑๓๒๙

๑.๓ หน่วยงานหลัก

วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ ๙๙๙ หมู่ ๖ ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐ โทร ๐๕๖ - ๒๑๙๙๙๙ โทรสาร.๐๕๖ - ๒๑๙๙๙๙

๑.๔ หน่วยงานสนับสนุน

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ ๗๙ หมู่ที่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทรศัพท์ ๐๓๕- ๒๔๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐๓๕ - ๒๔๘๐๓๔

๒. ประเภทการวิจัย : การวิจัยวิจัยแบบผสม (Mxed Method Research) สาขาวิชาการและกลุ่มวิชาที่ทำการวิจัย : รัฐศาสตร์ / รัฐประศาสนศาสตร์ / พระพุทธศาสนา

๓. คำสำคัญ (keywords) ของโครงการวิจัย

- หมู่บ้านรักษาศีล ๕
- ค่านิยมไทย ๑๒ ประการ
- การมีส่วนร่วม
- ชุมชนต้นแบบ (แม่เป็นโมเดล)

๔. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) ได้ให้ความสำคัญกับ การมีส่วนร่วมของภาคี การพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับชุมชน ระดับภาค และระดับประเทศ อย่างกว้างขวาง และต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ "สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง" ดังนั้น ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมไทยจึงให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับคน เนื่องจาก "คน" เป็นทั้งเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับผลประโยชน์และผลกระทบจากการพัฒนา ขณะเดียวกันเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อไปสู่เป้าประสงค์ที่ต้องการ

การพัฒนาคนจะต้องพัฒนาให้เกิดคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมดุล ทั้งจิตใจ ร่างกาย ความรู้ ทักษะความสามารถและความเป็นผู้นำ พัฒนาให้เพียบพร้อมทั้งด้านศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม และความรู้ ซึ่งจะพื้นฐานที่นำไปสู่การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุมีผล มีความรอบคอบ ระมัดระวัง รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถตัดสินใจโดยใช้หลัก "ความพอประมาณ" ขณะเดียวกันในการดำเนินชีวิตก็จะต้องมีจริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต อดทนขยันหมั่นเพียร อันจะเป็น "ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี" ให้คนพร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นและสังคมที่สงบสันติสุข ขณะเดียวกันก็จะเป็นพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีคุณภาพ มีเสถียรภาพและเป็นธรรม รวมทั้งการมีส่วนร่วม มีส่วนสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นฐานการดำรงชีวิตและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และนำไปสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

ฉะนั้นการที่จะพัฒนาด้านศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมนั้น จะทำให้เกิดการดำเนินชีวิตอย่างผาสุก และการที่จะดำรงชีวิตอย่างผาสุกนั้นก็ควรจะยึดหลักพุทธธรรมสำคัญ เป็นต้นว่า แต่ละบุคคลก็ต่างยึดถือ "หลักเบญจศีล" หรือ ศีล ๕ อันได้แก่ ปาณาติบาต คือ การรู้จักละเว้นจากการเบียดเบียนชีวิต, อทินนาทาน คือ การรู้จักละเว้นจากการเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้, กาเมสุมิฉฉาจาร คือ การรู้จักละเว้นจากการประพฤติน่าไม่เหมาะสมทางเพศ, มุสาวาท คือ การรู้จักละเว้นจากการกล่าวเท็จ และสุราเมรัยมีขมาทัฏฐาน คือ การรู้จักละเว้นจากการบริโภคสุรายาเมาอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ขณะที่ "หลักเบญจธรรม" นั้นถือเป็นข้อพึงปฏิบัติทำประการตามคำสอนในพุทธศาสนา

ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม เป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติเจริญก้าวหน้า ปลอดภัย ปลอดภัย เพิ่มพูนความดีแก่ผู้ทำ อันได้แก่ ความมีเมตตากรุณา คือ มีความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น, การมีสัมมาอาชีวะ คือ การประกอบสัมมาชีพ, การมีกามสังวร คือ การสำรวมในกาม, การมีสัจจะ คือ การพูดความจริง และข้อสุดท้าย คือ การมีสติสัมปชัญญะ คือ มีความระลึกได้และความรู้ตัว เมื่อต่างคนต่างรักษาเบญจศีลและเบญจธรรมที่พึงพร้อมสมบูรณ์แล้ว เมื่อมาอยู่รวมกันเป็นครอบครัวหรือสังคมคนเหล่านั้นก็ควรจะยึดหลักฆราวาสธรรม ๔ อันได้แก่ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะเป็นเครื่องนำทางด้วย ทั้งนี้เพราะจะทำให้สังคมเกิดความรัก ความสมัครสมาน กลมเกลียวซึ่งกันและกันมากขึ้น

สำหรับค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ ตามนโยบายของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ คสช. ที่ร่างขึ้นเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติ แนวคิด และค่านิยมขึ้นมาเพื่อรื้อฟื้นความเป็นเอกลักษณ์ของคนไทยที่สมบูรณ์อีกครั้ง ประกอบด้วย ๑) มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ๒) มีความซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม ๓) มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ ๔) มีการใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม ๕) ร่วมกันรักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงามไว้ ๖) มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เพื่อแม่และแบ่งปัน ๗) เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง ๘) มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่ ๙) มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๑๐) รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อจำเป็น จำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี ๑๑) มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา และ ๑๒) คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

จะเห็นได้ว่าจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ ที่มุ่งเน้นให้ความสนใจในการพัฒนาคน โดยเฉพาะการพัฒนาด้านศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม ทางมหาเถรสมาคม โดยสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชจึงได้ประสานสอดคล้องโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ขึ้น ขณะที่คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ คสช. ก็ได้เกิดนโยบายส่งเสริมค่านิยมไทย ๑๒ ประการขึ้น เพื่อเร่งสร้างคนไทยและสังคมไทยให้เกิดความเป็นเอกลักษณ์ที่มีความโดดเด่น เข้มแข็งและยั่งยืนเหมือนเช่นดังในอดีต

จากเหตุและปัจจัยข้างต้น ผู้วิจัยและทีมงานจึงเล็งเห็นความสำคัญที่จะนำเอาโครงการและนโยบายข้างต้นไปสู่การประยุกต์ใช้เพื่อเป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนและสังคมในเขตอำเภอแม่เปิน ซึ่งเป็นอำเภอที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดนครสวรรค์ มีความห่างไกลจากตัวจังหวัดประมาณ ๘๐ กิโลเมตร มีพื้นที่ ๗๖๖.๘ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๒๕,๑๙๖ คน สภาพพื้นที่โดยทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบลูกฟูก ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรจำพวกพืชไร่ ส่วนตอนกลางของพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มน้ำสาขาของแม่น้ำสะแกกรัง (แม่น้ำคลองโพธิ์) โดยมีทิวเขาถนนธงชัยตะวันออกเป็นเหมือนกำแพงขนาดใหญ่ทางตะวันตก ทำให้เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารของสาขาแม่น้ำสะแกกรัง (คลองโพธิ์) และเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง

ปัญหาในพื้นที่ส่วนใหญ่ที่พบ นอกจากปัญหาความยากจนแล้ว ปัญหาที่สำคัญก็คือการบุกรุกแผ้วถาง พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ รวมถึงอุทยานแห่งชาติในบางส่วน ทั้งในส่วนของประชาชนในพื้นที่และนายทุนต่างถิ่นที่หวังเข้าไปจับจองเป็นเจ้าของ โดยเฉพาะหลังจากมีการสร้างเขื่อนขนาดเล็กหรืออ่างเก็บน้ำคลองโพธิ์แล้วทำให้พื้นที่อำเภอแม่เป็นกลายเป็นพื้นที่เป้าหมายสำหรับนักลงทุน ทำให้มีการกว้านซื้อที่ดินจากชาวบ้านเพื่อรองรับกับการท่องเที่ยวที่จะมีขึ้น เมื่อชาวบ้านหรือประชาชนขายที่ดินให้กับนายทุนก็ได้มีเงินก้อนโตมาจับจ่ายซื้อหาสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งบ้านหลังใหม่ที่ใหญ่กว่าเดิม รถยนต์คันใหม่ ซึ่งส่งผลให้เกิดลัทธิบริโภคนิยมเกิดขึ้น และเกิดการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าหรือทรัพยากรธรรมชาติในด้านอื่นๆ เพิ่มมากขึ้น ขณะเดียวกันวิถีความเป็นชุมชน ความเป็นหมู่บ้านที่เคยสมัครสมาน สามัคคีกลมเกลียวกันก็เริ่มกลับกลายเป็นชุมชนกึ่งเมืองและกึ่งชนบทมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการมีคนต่างถิ่น (นายทุน) มาลงทุนในพื้นที่ทั้งทางการค้าการลงทุน ธุรกิจบริการ บ้านพักตากอากาศ โฮมสเตย์ ธุรกิจพืชสวนเกษตรและอื่นๆ จึงทำให้มองเห็นว่า ความเป็นชุมชนและสังคมเริ่มเกิดการสั่นคลอนหรือเกิดความอ่อนแอขึ้นแล้วในพื้นที่

ฉะนั้นเพื่อให้เกิดความเป็นชุมชน หมู่บ้าน และสังคมที่เข้มแข็ง เป็นต้นแบบในการสืบสานปณิธานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อย่างเป็นรูปธรรม และจะมีส่วนหนุนเนื่องสนับสนุนให้นโยบายส่งเสริมค่านิยมไทย ๑๒ ประการเป็นจริงขึ้นมาในชุมชน หมู่บ้านและสังคมในเขตพื้นที่อำเภอแม่เป็นจังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยและทีมงานจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยในเรื่องข้างต้นนี้

๖. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

๖.๑ เพื่อศึกษากระบวนการขับเคลื่อนโครงการบ้านรักษาศีล ๕ ของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

๖.๒ เพื่อศึกษาพัฒนากิจกรรมเชิงพุทธในการส่งเสริมหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

๖.๓ เพื่อศึกษาวิเคราะห์กิจกรรมเชิงพุทธตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ กับการหนุนเนื่องคุณค่านิยม ๑๒ ประการ

๗ ขอบเขตของโครงการวิจัย

๗.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับชุมชน หมู่บ้าน การมีส่วนร่วม ขณะเดียวกันก็ศึกษาถึงรากเหง้าแห่งคุณธรรม จริยธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น และหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหลักเบญจศีล (ศีล ๕) และหลักเบญจธรรม

๗.๒ ขอบเขตประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- คณะกรรมการรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) หรือ ผู้แทน
- ผู้บริหารระดับกรม (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ) หรือผู้แทน
- คณะกรรมการมหาเถรสมาคม หรือ ผู้แทน
- เจ้าคณะภาค หรือ เจ้าคณะจังหวัด หรือ ผู้แทน
- ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือ ผู้แทน

- ปราชญ์ชาวบ้าน และประชาชนทั่วไปในเขตอำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์

๗.๓ ขอบเขตพื้นที่

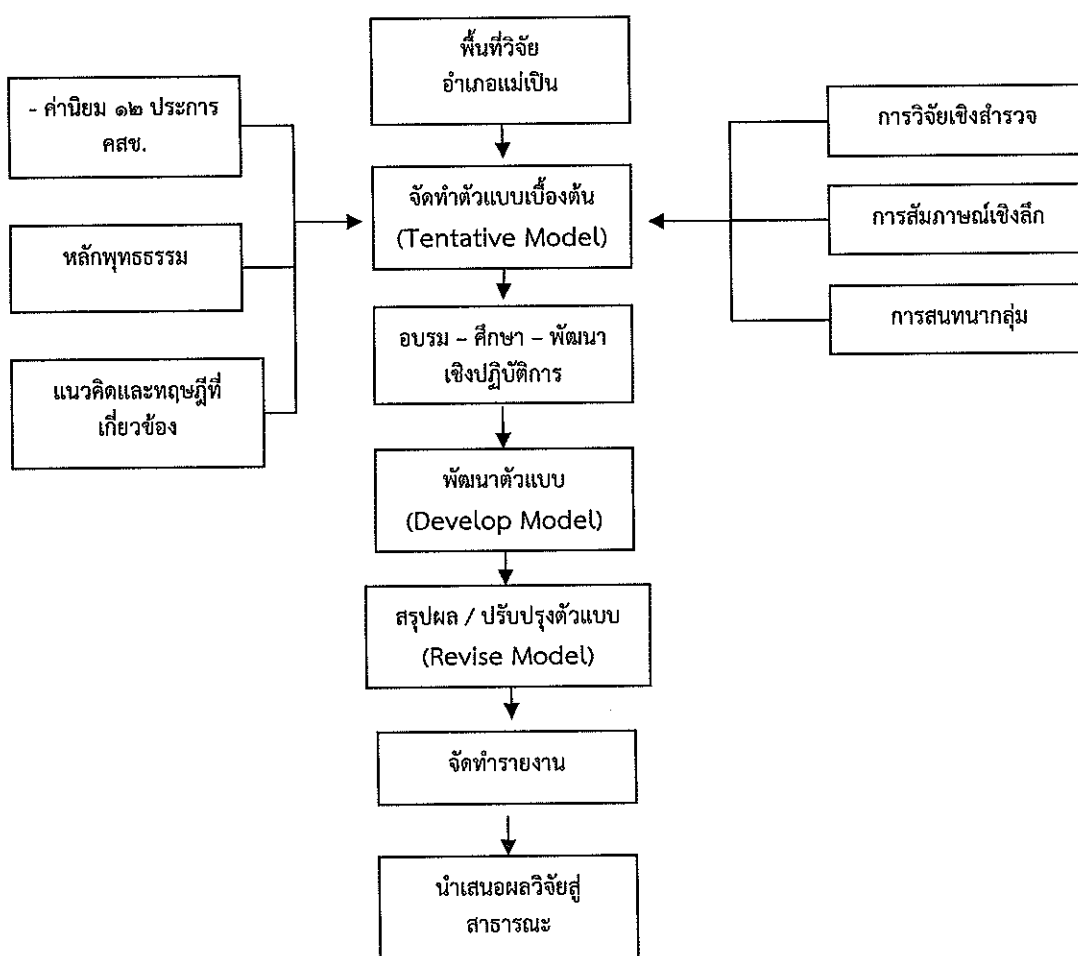
- พื้นที่วิจัยหลัก คือ อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์

๗.๔ ขอบเขตเวลา

ในรอบปีงบประมาณ ๒๕๕๙ (๑ ตุลาคม ๒๕๕๘ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๕๙)

๘. ทฤษฎี สมมติฐาน (ถ้ามี) และกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย (Conceptual Framework) เรื่องนี้ มีกรอบแนวคิดที่สำคัญในลักษณะของกระบวนการและวิธีการศึกษา รวมทั้งผลลัพธ์จากการศึกษา ดังนี้

แผนภาพแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

[Handwritten signature]

๘. การทบทวนวรรณกรรม/สารสนเทศ (information) ที่เกี่ยวข้อง การพัฒนา (Development)

คำว่า “การพัฒนา” หรือ “Development” ในภาษาอังกฤษ ถือเป็นคำเฉพาะที่นำมาใช้ประกอบคำอื่น ๆ ได้ เช่น การพัฒนาประเทศ การพัฒนาชนบท การพัฒนาข้าราชการ หรือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งพอคำว่า “การพัฒนา” ถูกนำไปใช้แตกต่างกันออกไปทำให้มีความหมายแตกต่างกันตามไปด้วย แต่อย่างไรก็ตามยังมีบางความหมายที่แปลความในลักษณะที่คล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันดังนี้

๑. ความหมายจากรูปศัพท์ คำว่า “การพัฒนา” มีรากศัพท์จากภาษาอังกฤษที่ว่า “Development” แปลว่า การเปลี่ยนแปลงทีละเล็กทีละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ไปสู่ระดับที่สามารถขยายตัวใหญ่ขึ้น หรือ เติบโตขึ้น และอาจจะเหมาะสมกว่าเดิม หรืออาจจะก้าวหน้าไปถึงขั้นสมบูรณ์แบบเป็นที่น่าพอใจ^๑ ส่วนความหมายที่มาจากรูปศัพท์ภาษาไทยนั้น ถ้าเป็นคำนามหมายถึง การทำความเจริญ การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เจริญขึ้น การทำให้คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น และถ้าใช้เป็นคำกริยาคำว่า “พัฒนา” หมายความว่า การทำให้เจริญ คือ ทำให้เติบโต ทำให้งอกงาม และทำให้มากขึ้น^๒

๒. ความหมายโดยทั่วไป “การพัฒนา” ที่คนทั่วไปเข้าใจความหมายมีความใกล้เคียงกับความหมายตามรูปศัพท์คือ หมายถึง การกระทำที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งซึ่งดีกว่าเดิมอย่างเป็นระบบ หรือการทำให้ดีขึ้นกว่าสภาพเดิมที่เป็นอยู่อย่างมีระบบ^๓ ซึ่งถือเป็นการเปรียบเทียบทางด้านคุณภาพระหว่างสภาพการณ์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ถ้าในปัจจุบันสภาพการณ์ของสิ่งนั้นดีกว่า สมบูรณ์กว่า แสดงว่ามีการพัฒนาจากในอดีต

๓. ความหมายในทางเศรษฐศาสตร์ “การพัฒนา” ว่าหมายถึง ความเจริญเติบโตโดยเน้นที่ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ประเทศชาติพัฒนาขึ้นเพราะผลผลิตมวลรวมของประเทศเพิ่มขึ้น รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น และรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อคนของประชากรเพิ่มขึ้น^๔ หรือมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากขึ้น ประชากรมีรายได้เพียงพอที่สามารถสนองความต้องการของ

^๑ ปกรณ์ ปรียากรณ์, “ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา” เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารการพัฒนาชนบท หน่วยที่ ๑ - ๖, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๘), หน้า ๕.

^๒ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕, พิมพ์ครั้งที่ ๕ (กรุงเทพมหานคร : บริษัทอักษรเจริญทัศน์ จำกัด), ๒๕๓๘, หน้า ๒๓๘.

^๓ ยูวัฒน์ วุฒิเมธี, “หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท”, (กรุงเทพมหานคร : ห.ส.ม.ไทยอนุเคราะห์ไทย, ๒๕๒๖), หน้า ๑.

^๔ ณัฐพล ชันธไชย, “แนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาประเทศและการพัฒนาชนบท”, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๗), หน้า ๒.

ตนเองได้^๕ หรือ อาจสรุปได้ว่าการพัฒนาเป็นกระบวนการทางสังคมที่ให้ผลผลิตออกมาในรูปแบบที่สามารถวัดได้ด้วยเกณฑ์ทางเศรษฐศาสตร์^๖

๔. ความหมายทางพัฒนบริหารศาสตร์ “การพัฒนา” มีความหมาย ๒ ระดับ คือ ความหมายอย่างแคบและความหมายอย่างกว้าง ความหมายอย่างแคบ การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในตัวระบบกระทำทำให้ดีขึ้นอันเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านคุณภาพเพียงด้านเดียว ส่วนความหมายอย่างกว้าง การพัฒนา หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงในตัวระบบกระทำ การทั้งในด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นพร้อม ๆ กัน มิใช่ด้านใดด้านหนึ่งดีเพียงด้านเดียว

๕. ความหมายทางเทคโนโลยี “การพัฒนา” หมายถึง การเปลี่ยนแปลงระบบอุตสาหกรรมและการผลิตด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย ด้วยผลงานของนักวิทยาศาสตร์หรือนักประดิษฐ์ ทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงจากสังคมประเพณีนิยมเป็นสังคมสมัยใหม่ที่ทันสมัย” หรือการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของมนุษย์ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยนั่นเอง^๗

๖. ความหมายทางการวางแผน “การพัฒนา” เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการชักชวน การกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ด้วยการปฏิบัติตามแผนและโครงการอย่างจริงจัง เป็นไปตามลำดับขั้นตอนต่อเนื่องกันเป็นวงจรโดยไม่มีสิ้นสุด^๘ ทั้งนี้องค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (The National Educational , Scientific and Cultural Organization : UNESCO)^๙ สรุปไว้ว่า การพัฒนาเป็นหน้าที่ (Function) ของการวางแผนและการจัดการ ซึ่งการพัฒนาจะเกิดขึ้นได้ด้วยการวางแผนที่ดี มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ดังแสดงเป็นสูตรสำเร็จดังต่อไปนี้

$$D = f(P + M)$$

เมื่อ

$$D = \text{Development} \quad \text{คือ การพัฒนา}$$

$$P = \text{Planning} \quad \text{คือ การวางแผน}$$

$$M = \text{Management} \quad \text{คือ การบริหารหรือการจัดการ}$$

^๕ เสถียร เขยประทับ, “การสื่อสารและการพัฒนา”, (กรุงเทพมหานคร : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๘), หน้า ๙.

^๖ สุนทรী โคมิน, “ผลกระทบของการพัฒนาในแง่ของจิตวิทยาสังคม”, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๒๒), หน้า ๓๗.

^๗ นีรันดร์ จงวุฒิเวศย์, “ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท”, เอกสารการสอนชุดวิชา พัฒนาชนบท หน่วยที่ ๑ - ๗, พิมพ์ครั้งที่ ๘ (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๔), หน้า ๙๕.

^๘ นีรันดร์ จงวุฒิเวศย์ และ พูนศิริ วัจนะภูมิ, “ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท”, เอกสารการสอนชุดวิชา คหกรรมศาสตร์กับการพัฒนาชุมชน หน่วยที่ ๑ - ๗, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๔), หน้า ๑๓.

^๙ นีรันดร์ จงวุฒิเวศย์, เรื่องเดียวกัน หน้า ๙๑ - ๙๒.

^{๑๐} UNESCO, อังโน อัจฉรา โพธิยานนท์, “การศึกษากับการพัฒนาชุมชน”, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๓๔), หน้า ๑๑.

Handwritten signature

๗. ความหมายทางพระพุทธศาสนา “การพัฒนา” มาจากภาษาบาลีที่ว่า วัฒนะ แปลว่า เจริญ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ การพัฒนาคน เรียกว่า ภาวนา กับการพัฒนาสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คนเรียกว่า พัฒนาหรือวัฒนา ซึ่งเป็นเรื่องของการเพิ่มพูนขยายทำให้มากขึ้นหรือเจริญเติบโตขึ้น ในทางวัตถุ และคำว่า “การพัฒนา” หรือคำว่า “เจริญ” ยังไม่ได้แปลว่าทำให้มากขึ้นหรือเพิ่มพูนขึ้น อย่างเดียวเท่านั้น แต่ในทางกลับกันคำสองคำนี้ยังมีความหมายว่า “ตัด” หรือ “ทิ้ง” ด้วย เป็นต้นว่า เจริญพระเกศา หมายถึงการตัดผม หรือมีความหมายว่า “รก” ก็ยังมีตั้งพุทธภาษิตที่ว่า นุสฺสียา โลกาวิ พุทฺธโน แปลว่า อย่าเป็นคนรกโลก ดังนั้นการพัฒนาจึงเป็นสิ่งที่ทำแล้วมีความเจริญจริง คือ ต้องไม่เกิดปัญหาติดตามมาหรือเกิดความเสื่อมลงกว่าเดิม ถ้าหากเกิดปัญหาหรือเสื่อมลงจะไม่ใช่การพัฒนา หากแต่เป็น “หายนะ” ซึ่งมีความหมายตรงข้ามกับการพัฒนา^{๑๑}

๘. ความหมายทางสังคมวิทยา “การพัฒนา” หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของสังคม ซึ่งได้แก่ คน กลุ่มคน การจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคม ว่าด้วยการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรมและมีประสิทธิภาพ^{๑๒} นอกจากนี้การพัฒนายังเป็นทั้งเป้าหมายและกระบวนการที่ครอบคลุมถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนต่อชีวิตและการทำงาน การเปลี่ยนแปลงของสถาบันต่าง ๆ ทางสังคม วัฒนธรรมและทางการเมืองอีกด้วย^{๑๓}

๙. ความหมายด้านการพัฒนาชุมชน “การพัฒนา” หมายถึง การที่คนในชุมชนและสังคมโดยส่วนรวมได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อปรับปรุงความรู้ ความสามารถของตนเอง และร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตนเองและสังคมให้ดีขึ้น^{๑๔} การพัฒนาจึงเป็นเสมือนกลวิธีหรือมรรควิธี (Means) ที่ทำให้เกิดผล (Ends) ที่ต้องการ คือ คุณภาพชีวิต ชุมชน และสังคมที่ดีขึ้น^{๑๕}

ลักษณะโดยทั่วไปของการพัฒนา ซึ่งแปลความหมายจากสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปลักษณะที่สำคัญได้ดังต่อไปนี้

๑. การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้นหรือมีความเหมาะสม อันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน มิใช่การเปลี่ยนแปลงเพียงด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้น หรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็น การเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ ซึ่งเป็นลักษณะตามความหมายทางด้านพัฒนาบริหารศาสตร์

๒. ลักษณะเป็นกระบวนการ (Process) คือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอน และเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยแต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นลำดับ ไม่สามารถที่จะข้ามขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งได้

^{๑๑} พระราชวรมณี (ประยูทธ ปยุตฺโต), “ทางสายกลางการศึกษาไทย”, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๐), หน้า ๑๖ - ๑๘.

^{๑๒} จิตยา สุวรรณชฎ, “สังคมวิทยา”, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗), หน้า ๓๕๔.

^{๑๓} Streeten, Paul, The Frontiers of Development Studies, (London : MacMillan, 1972), p.3.

^{๑๔} สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, “สังคมไทยแนวทางวิจัยและพัฒนา”, (ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๒๕), หน้า ๑๗๙.

^{๑๕} ยูวัฒน์ วุฒิเมธี, อ้างแล้ว หน้า ๑๔.

๓. มีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ไม่มีการหยุดนิ่ง แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวดเร็วหรือช้า ๆ ปริมาณมากหรือน้อยก็ได้

๔. เป็นแผนและโครงการ คือ เกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลงใคร ด้านใด ด้วยวิธีการใด เมื่อไหร่ ใช้งบประมาณเท่าใด ใครรับผิดชอบ ซึ่งไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการเตรียมการล่วงหน้า

๕. เป็นวิธีการ การพัฒนาเป็นมรรควิธี หรือ กลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาชนบท การพัฒนาเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาชุมชน ต่างก็เป็นวิธีการพัฒนาแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง

๖. เป็นการปฏิบัติการ คือ สิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่เป็นเพียงแนวคิด หรือเป็นเพียงรายละเอียดของแผนและโครงการเท่านั้น เพราะการพัฒนาเป็นวิธีการที่ต้องนำมาใช้ปฏิบัติจริงจึงเกิดผลตามที่ต้องการ

๗. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่สามารถจัดทำแผนงาน โครงการและคิดค้นวิธีการพัฒนาตนเองและสิ่งต่าง ๆ ได้ การเปลี่ยนแปลงใดก็ตามถ้าไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์แล้วจะไม่ถือว่าเป็นการพัฒนา ถึงแม้ว่าจะมีลักษณะอื่น ๆ ที่เหมือนกับการพัฒนาก็ตาม

๘. ผลที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสมและพึงพอใจ ส่งผลให้มนุษย์และสังคมมีความสุข เพราะการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับมนุษย์ และการอยู่ร่วมกันของสังคมมนุษย์

๙. มีเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด คือ สามารถบอกได้ว่าลักษณะที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการพัฒนาหรือไม่ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น เปรียบเทียบกับสภาพเดิมก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง มีกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการชี้วัดในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านคุณภาพ ปริมาณ สิ่งแวดล้อม ความคงทนถาวร และการประเมินจากผู้เกี่ยวข้องว่ามีความเหมาะสมหรือพึงพอใจหรือไม่ และในระดับใด

๑๐. สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เพราะการพัฒนานอกจากจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อมนุษย์ สังคมและสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันมนุษย์แล้ว รูปแบบ กระบวนการ หรือวิธีการพัฒนาที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้หรือยืดหยุ่นได้ ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์และสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งการเปลี่ยนแปลงเองโดยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงที่มีผลมาจากการพัฒนา ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาให้เกิดความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วย

การมีส่วนร่วม (Participation)

จากการศึกษา พบว่า “การมีส่วนร่วม” นั้นมีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายแนวคิดมาก แต่โดยสรุปแล้วน่าจะหมายถึง การทำงานแบบมีส่วนร่วมนั้นไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับองค์กร หรือระดับประเทศนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการที่ตนปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ (Ownership) และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วม หรือผู้ที่มีส่วน

ได้ส่วนเสียนั้น ยินยอมปฏิบัติตาม (Compliance) และรวมถึงตกลงยอมรับ (Commitment) ได้อย่าง สมครใจ เต็มใจ และสบายใจ^{๑๖}

ขณะเดียวกัน “การมีส่วนร่วม” ยังหมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของกลุ่มบุคคล ที่มี ส่วน ได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของโครงการพัฒนา การมีส่วนร่วมต้องเป็นไปในรูปที่ผู้รับการพัฒนา เข้ามามีส่วน กระทำให้เกิดการพัฒนา มิใช่เป็นผู้รับการพัฒนาตลอดไป ทั้งนี้เป็นการเกื้อหนุนให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริง และถาวร การมีส่วนร่วมของประชาชนมิใช่หมายความเพียงการตั้งประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมตามที่ผู้นำ ท้องถิ่นคิด หรือจัดทำขึ้น เพราะแท้จริงแล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนต่างๆมีกิจกรรม และวิธีดำเนินงานของ ตนอยู่แล้ว ประชาชนมีศักยภาพที่จะพัฒนาหมู่บ้านของตนได้ แต่ผู้บริหารการพัฒนาไม่สนใจสิ่งที่มีอยู่ แล้ว โดยพยายามสร้างสิ่งใหม่ๆขึ้นมาเพื่อให้ได้ชื่อว่าเป็นความคิด หรือโครงการของตน^{๑๗}

สำหรับ “การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา” นั้น เป็นการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมค้นหาปัญหา การวางแผน การ ตัดสินใจ การระดมทรัพยากร และเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามผล รวมทั้งการรับ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของ ชุมชน^{๑๘}

องค์การสหประชาชาติได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นกระบวนการ เกี่ยวกับการกระทำ และเกี่ยวข้องกับมวลชนในระดับต่างๆ คือในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับจุดประสงค์ ทางสังคม และการจัดสรรทรัพยากร และในการกระทำโดยสมัครใจต่อกิจกรรม และต่อโครงการ^{๑๙}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมใน กิจกรรม หรือโครงการตั้งแต่ต้น กล่าวคือ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจในเรื่องที่จะ พัฒนา พร้อมทั้งเข้าร่วมปฏิบัติในกิจกรรมของโครงการพัฒนา และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนานั้นๆด้วย

การมีส่วนร่วมที่ดำเนินอยู่โดยทั่วไป สามารถสรุปได้เป็น ๕ รูปแบบ

๑. การรับรู้ข่าวสาร (Public information) การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ ประชาชนผู้มีส่วน ได้ส่วนเสีย และบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการ ที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องแจ้งก่อนที่ จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

^{๑๖} วันชัย วัฒนศัพท์, ความขัดแย้ง: ทางออกด้วยสันติวิธี, (นนทบุรี : สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า สมาคมสันติวิธีแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๔.

^{๑๗} เฉลียว บุรภัคคีและคณะ, ชุมชนวิชาการวิจัยชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : เอส อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์), ๒๕๔๕.

^{๑๘} ปารีชาติ วลัยเสถียรและคณะ, กระบวนการพัฒนาและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว), ๒๕๔๓.

^{๑๙} UN, 1974 อ้างถึงใน ปรีดา ปูนพันธ์ฉาย, “ผลของการให้คำแนะนำแบบมีส่วนร่วมต่อความร่วมมือในการรักษาของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ”, รายงานวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล), ๒๕๔๐.

๒. การปรึกษาหารือ (Public Consultation) การปรึกษาหารือ เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือ ระหว่างผู้ดำเนินการโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อที่จะรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม หรือประกอบการจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การปรึกษาหารือยังเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังประชาชนทั่วไปและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในโครงการและกิจกรรมมากขึ้น และเพื่อให้มีการให้ข้อเสนอแนะ เพื่อประกอบทางเลือกในการตัดสินใจ

๓. การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชน และฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรม และผู้มีอำนาจตัดสินใจในการทำโครงการหรือกิจกรรมนั้นได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำ ความเข้าใจ และค้นหาเหตุผลที่จะดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้นหรือไม่ การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีหลายรูปแบบ รูปแบบที่พบเห็นกันบ่อย ได้แก่

๑) การประชุมในระดับชุมชน (Community Meeting) การประชุมลักษณะนี้จะต้องจัดขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยเจ้าของโครงการหรือกิจกรรม จะต้องส่งตัวแทนเข้าร่วมเพื่ออธิบายให้ที่ประชุมทราบถึงลักษณะโครงการ และผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และตอบข้อซักถาม การประชุมในระดับนี้อาจจะจัดในระดับที่กว้างขึ้นได้ เพื่อรวมหลาย ๆ ชุมชนในคราวเดียวกัน ในกรณีที่มีหลายชุมชนได้รับผลกระทบ

๒) การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ (Technical Hearing) สำหรับโครงการที่มีข้อโต้แย้งในเชิงวิชาการ จำเป็นจะต้องมีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น ในเชิงวิชาการ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาจากภายนอกมาช่วยอธิบายซักถาม และให้ความเห็นต่อโครงการ การประชุมอาจจะจัดในที่สาธารณะทั่วไป ผลการประชุมจะต้องนำเสนอต่อสาธารณะและผู้เข้าร่วมประชุมต้องได้รับทราบผลดังกล่าวด้วย

๓) การประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เป็นการประชุมที่มีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจนมากขึ้น เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผยไม่มีการปิดบัง ทั้งฝ่ายเจ้าของโครงการ และฝ่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการ การประชุมและคณะกรรมการจัดการประชุมจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นยอมรับ มีหลักเกณฑ์ และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจน และแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบทั่วกัน ซึ่งอาจมาจากการร่วมกันกำหนดขึ้น ทั้งนี้รูปแบบการประชุมไม่ควรจะเป็นทางการมากนัก และไม่เกี่ยวข้องกับนัยของกฎหมาย ที่จะต้องมีการชี้ขาดเหมือนการตัดสินใจในทางกฎหมาย การจัดประชุมจึงอาจจัดให้หลายวัน และไม่จำเป็นว่าจะต้องจัดเพียงครั้งเดียว หรือสถานที่เดียวตลอดไป

๔. การร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งในทางปฏิบัติจะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้น ๆ ไม่สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ อาจดำเนินการให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบ เลือกตัวแทนของตนเข้าไปนั่งในคณะกรรมการใดคณะหนึ่ง ที่มีอำนาจตัดสินใจ รวมทั้งได้รับเลือกในฐานะที่เป็นตัวแทนขององค์กร ที่ทำหน้าที่เป็นผู้แทนประชาชนในพื้นที่ซึ่งประชาชนจะมีบทบาท ชี้นำการตัดสินใจได้เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการพิเศษนั้นๆ ว่าจะมีการวางน้ำหนักของประชาชนไว้เพียงใด

๕. การใช้กลไกทางกฎหมาย (Law) รูปแบบนี้ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยตรงในเชิงของการป้องกันแก้ไข แต่เป็นลักษณะของการเรียกร้อง และป้องกันสิทธิของตนเอง อันเนื่องมาจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม และเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ตนเองคิดว่าจะได้รับ โดยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ ได้ให้หลักการเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในหลายๆ ด้าน ดังนี้

- ๑) ด้านการรับรู้ข่าวสาร
- ๒) ด้านการพิจารณาการปฏิบัติราชการทางการปกครอง
- ๓) ด้านการกำหนดนโยบาย
- ๔) ด้านการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๕) ด้านการคัดเลือกผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๖) ด้านการตรวจสอบและการปฏิบัติงาน
- ๗) ด้านการออกกฎหมาย

สรุปได้ว่า รูปแบบเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ในการแก้ไขปัญหาของชุมชนนั้น สามารถจัดได้หลายรูปแบบด้วยกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ดำเนินการ ซึ่งอาจเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชนจากระดับต่ำ ไปจนถึงระดับสูงสุด นั่นคือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ บางโครงการอาจสามารถดำเนินการเพียงรูปแบบเดียว ก็สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ แต่สำหรับโครงการที่มีความซับซ้อนของโครงสร้างปัญหา ควรดำเนินการในลักษณะบูรณาการจากหลายๆรูปแบบเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อความสำเร็จของโครงการ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ตรงกับปัญหา และความต้องการที่แท้จริง

ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมอาจมีอยู่มากมายหลายทฤษฎีด้วยกัน สามารถแบ่งออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ คือ ทฤษฎีความเป็นผู้แทน (Representative) และทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)

ทฤษฎีความเป็นผู้แทน (Representative) ทฤษฎีนี้เน้นความเป็นผู้แทนของผู้นำ และถือว่าการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง/ถอดถอนผู้นำ เป็นเครื่องหมายของการที่จะให้หลักประกันกับการบริหารงานดี อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้เน้นเฉพาะการวางโครงการสร้างสถาบัน เพื่อเป็นเครื่องมือในการให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมเท่านั้น เช่น การเลือกตั้งทั่วไป การเลือกตั้งโดยนับคะแนนลับและประชุมปรึกษาหารือประจำปี จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมตามนัยของทฤษฎีนี้ มิได้เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์การอย่างแท้จริง และผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจได้แก่ บรรดาผู้นำต่างๆ ที่เสนอตัวเข้าสมัครรับการเลือกตั้ง ส่วนผู้ตามนั้นเป็นเพียงแค่ม้าประดับเท่านั้น

ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ตามแนวความคิดทฤษฎีนี้ การมีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์ไม่เฉพาะแต่การเข้าไปพิจารณาเลือกตั้ง หรือ ถอดถอนผู้นำเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวางนโยบาย ทฤษฎีนี้ ยังมองการมีส่วนร่วม

ร่วมเป็นการให้การศึกษาและพัฒนาการกระทำทางการเมืองและสังคมที่มี ความรับผิดชอบ นั่นก็คือ การไม่ยอมให้มีส่วนร่วมนับว่าเป็นการคุกคามตามเสรีภาพของผู้ตาม^{๒๐}

จากทฤษฎีที่ได้กล่าวไว้แล้วในข้างต้นนั้นสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องมี หลักในการมีส่วนร่วมที่สำคัญ คือ ๑) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ๒) การมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติการ ๓) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อที่จะเสริมสร้าง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและทำให้เกิดการพัฒนาของหน่วยงาน

สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๕๕๐^{๒๑}

ในการที่จะพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงสิ่งใดก็ตามตามเรื่องที่จะวิจัยนี้ ในรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติสิทธิของประชาชนไว้ในหลายมาตรา โดยเฉพาะใน ส่วนที่ ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย เป็นต้นว่า ในมาตรา มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดย องค์การของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญนี้

ส่วนเรื่องเกี่ยวกับ “สิทธิชุมชน” นั้นได้ถูกบัญญัติไว้ใน ส่วนที่ ๑๒ ในมาตราที่ ๖๖ และ ๖๗ โดยบัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา ๖๖ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมี สิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา ๖๗ สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะ ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง ตามความเหมาะสม

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้ง ทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและ ประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มี กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่ง ประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการ การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการ ดำเนินการดังกล่าว

^{๒๐} ดิน ปรัชญพฤทธิ, ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม, เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมมนุษยใน องค์กร, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๕), หน้า ๖๒.

^{๒๑} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐.

สิทธิของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ ย่อมได้รับความคุ้มครอง

ขณะเดียวกันใน ส่วนที่ ๘ ในเรื่องแนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ยังได้บัญญัติไว้เกี่ยวกับสิทธิชุมชนที่จะมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในเรื่องข้างต้น ในมาตราที่ ๘๕ ดังนี้

มาตรา ๘๕ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยให้คำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งผืนดิน ผืนน้ำ วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นและการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดมาตรฐานการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินนั้นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย

(๒) กระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมและดำเนินการให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างทั่วถึงโดยการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่น รวมทั้งจัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสมแก่การเกษตร

(๓) จัดให้มีการวางผังเมือง พัฒนา และดำเนินการตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

(๔) จัดให้มีแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและทรัพยากรธรรมชาติอื่นอย่างเป็นระบบ และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล

(๕) ส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน

สำหรับใน ส่วนที่ ๑๐ แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน นั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๕๕๐ ยังได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ ตามมาตรา ๘๗ ดังนี้

มาตรา ๘๗ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังต่อไปนี้

(๑) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ

(๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น

(Handwritten signature)

(๔) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่

(๕) ส่งเสริมและให้การศึกษแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรฐานนี้ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน

บริบทแห่งชุมชน

ชุมชน หมายถึง สถานภาพ สภาพการณ์ หรือสถานที่ซึ่งคนหลาย ๆ คน หลาย ๆ ครอบครัวมารวมตัวกันและอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมเดียวกัน โดยมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความเป็นเครือญาติ ความเป็นพี่เป็นน้อง การมีเชื้อชาติ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน รวมถึงการมีหน้าที่การงาน อุดมการณ์ หรือสิ่งต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองที่ยึดโยงซึ่งกันและกัน

ลักษณะของชุมชนสามารถแบ่งได้ดังนี้ ๑) แบ่งสภาพการเมือง การปกครอง เช่น หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดหรือภาค ๒) แบ่งตามลักษณะอาชีพ การงาน เช่น ชาวไร่ ชาวนา ชาวประมง ชาวนา ข้าราชการ นักธุรกิจ อุตสาหกรรม ฯลฯ ๓) แบ่งตามสภาพภูมิอากาศ เช่น ชาวตะวันออก ชาวตะวันตก ชาวเอเชีย ยุโรป หรือชาวเล ชาวเขา ๔) แบ่งตามเขตพื้นที่ เช่น ชุมชนเมือง ชุมชนชนบท ๕) แบ่งตามสภาพพิเศษอื่น ๆ เช่น ชุมชนไทยพุทธ ไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีน

ชุมชนเข้มแข็ง คือ ชุมชนที่มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ชุมชนที่ช่วยตัวเองได้ หรือพึ่งพาตัวเองได้ในด้าน ๑) สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ๒) ด้านเศรษฐกิจ ฐานะการเงิน การประกอบอาชีพ ๓) ด้านการปกครองดูแลตนเอง ดูแลกันเอง ด้านความปลอดภัย ด้านความสงบสุข ๔) ด้านสาธารณสุข คุณภาพชีวิต ปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บ ๕) ด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ ฯลฯ ๖) ด้านสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ปลอดภัยหามลภาวะต่าง ๆ ๗) ด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม คุณธรรม จริยธรรม ศาสนธรรม และมนุษยธรรม

การบริหารจัดการเพื่อความเข้มแข็งชุมชน ๑) การจัดตั้งกลุ่ม ๒) การประชุมร่วมคิด ต้องพบปะ ประชุม แบบมีส่วนร่วมเสมอ ๆ ๓) สร้างจิตอุดมการณ์ ต้องร่วมกันปลูกฝังอุดมการณ์และจิตสำนึก ๔) ต้องทำงานเป็นเครือข่าย ต้องขยายเครือข่ายทั้งแนวดิ่งและแนวราบ ๕) ต้องเคลื่อนไหว อยู่เสมอ ต้องมีกิจกรรมและกิจกรรมร่วมเสมอ ๆ ๖) นำเสนอแนวทางว่าจะไรดี ไปทางไหน อะไรถูกผิด ๗) สร้างอำนาจต่อรอง เราต้องกำหนดและสร้างอำนาจต่อรองได้

หลักการพัฒนาและจัดการชุมชน ต้องพัฒนาจาก ๕ หลัก ๕ ฐาน ๕ การพัฒนา และ ๕ กรอบกลุ่มคิด อันได้แก่ ๕ หลัก คือ หลักความเข้าใจ หลักการเข้าถึง หลักการมีส่วนร่วม หลักการบูรณาการ และหลักความสมดุล ๕ ฐาน คือ ฐานทรัพยากร ฐานวิชาการ ฐานคุณธรรม ฐานวัฒนธรรม และฐานคุณค่าอรรถประโยชน์ร่วม ๕ การพัฒนา คือ การพัฒนาคน การพัฒนาระบบ การพัฒนาเทคโนโลยี การพัฒนาองค์การหน่วยงาน และการพัฒนาสภาพบรรยากาศการทำงาน ๕

Handwritten signature or mark

กรอบกลุ่มคิด คือ กลุ่มปรัชญาแนวคิดหลัก กลุ่มนโยบายเป้าหมายและทิศทาง กลุ่มอุดมการณ์ จิตสำนึก กลุ่มวิสัยทัศน์ ปณิธาน พันธกิจ และกลุ่มยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี กลยุทธ์ แผนแม่บท แผนปฏิบัติการ และการติดตามประเมิน

กระบวนการพัฒนา ๑) การศึกษาหาข้อมูล ๒) การอนุรักษ์ ๓) การปรับตัว ๔) การปรับปรุง ๕) การเปลี่ยนแปลง ๖) การแข่งขัน ๗) การต่อสู้ ๘) การแก้ไข ๙) การพัฒนา

หลักการบริหารจัดการชุมชน ๑) การบริหารนโยบาย ระบบ รูปแบบ หลักการ หรือวิธีการ ๒) การบริหารการเงิน ๓) การบริหารคน ๔) การบริหารตนเอง ๕) การบริหารเวลา ๖) การบริหารทรัพยากร

ทฤษฎีการบริหาร ๑) การวางแผน (Planning) ๒) การจัดองค์การ (Organization) ๓) การรับคนเข้าทำงาน (Staffing) ๔) การสั่งการ (Directing) ๕) การควบคุม (Controlling)

ภูมิรัฐศาสตร์

ภูมิรัฐศาสตร์ หรือ คำว่า Geopolitics ในภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับ ภูมิศาสตร์ในมิติของการเมือง โดย ภูมิรัฐศาสตร์ นั้นเป็นศาสตร์ที่นักการทหารและนักยุทธศาสตร์มีความจำเป็นต้องศึกษา เพราะจากอดีตที่ผ่านมาตั้งแต่มนุษยชาติได้เริ่มมีอารยธรรมและก่อสร้างรัฐร่วมกัน ภูมิรัฐศาสตร์ ได้ถูกผนวกไว้ในแนวความคิดของการสู้รบด้วยเสมอ เพียงแต่การรวบรวมขึ้นเป็นศาสตร์เฉพาะนั้นเพิ่งเกิดมาในยุคที่เรียกว่า ยุทธศาสตร์สมัยใหม่ (Modern Strategy) ในช่วงตอนปลายศตวรรษที่ ๑๙

ที่ผ่านมาถึงแม้ว่าภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) จะกลายเป็นคำที่ต้องห้ามและถูกลืมไปจากหลายๆ ที่เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าเป็นรากฐานของความคิดส่วนหนึ่งที่น่าไปสู่การเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าภูมิรัฐศาสตร์จะไม่ได้ถูกกล่าวถึงมากนักในปัจจุบัน และมีการศึกษาในวงจำกัด เช่นเป็นวิชาหนึ่งหรือส่วนหนึ่งของวิชาในสาขาวิชารัฐศาสตร์ แต่แนวความคิด ทฤษฎี และหลักการของภูมิรัฐศาสตร์กลับถูกนำมาใช้เสมอ ไม่ว่าจะเป็นในระดับโลก (Global) ระดับรัฐ (State) หรือแม้กระทั่งในมุมมองของภาคเอกชน รวมถึงการหลีกเลี่ยงไปใช้ชื่ออื่นๆ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับสถานะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ภูมิยุทธศาสตร์ (Geo strategy) หรือ ภูมิสังคม (Geosocial) เป็นต้น ซึ่งจริงๆ แล้วทั้งสองคำเป็นสาขาย่อยในภูมิรัฐศาสตร์

อย่างไรก็ตามในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์นี้เราอาจจำแนกได้เป็น ๒ ประการ ทั้งนี้เพื่อให้ง่ายต่อการพิจารณารูปธรรม กล่าวคือถ้าพิจารณาในแง่ของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social change) นั้นจะเกี่ยวข้องกับระดับพฤติกรรมเป็นสำคัญ ซึ่งหมายถึงเป็นการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติที่แสดงออกต่าง ๆ ที่เกิดจากการปะทะสังสรรค์ของสมาชิกสังคม แต่ถ้าพิจารณาในแง่การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (Cultural change) นั้นจะหมายถึงการเปลี่ยนแปลงในระดับทัศนคติ (Norms) อันได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของระบบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ครอบคลุมสังคมนั้นและเมื่อเราพูดถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมก็จะครอบคลุมไปถึงระเบียบกฎเกณฑ์ ทัศนคติ ค่านิยม แบบแผนของความสัมพันธ์ สถานภาพและบทบาทกฎหมายต่าง ๆ ฯลฯ ซึ่งการประพฤติปฏิบัติไปตามทัศนคติเหล่านี้จะอยู่ในโครงสร้างของสังคม

Handwritten signature

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์

โดยทั่ว ๆ ไปภูมิรัฐศาสตร์จะไม่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วแบบที่เรียกว่าเปลี่ยนแปลงอย่างหน้ามือเป็นหลังมือ หากการเปลี่ยนแปลงนั้นจะมีลักษณะแบบค่อยเป็นค่อยไป การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ย่อย ๆ (Social relations) โดยทั่ว ๆ ไป และถ้าความสัมพันธ์ทั่ว ๆ ไปที่กล่าวถึงนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ เป็นระยะเวลาานาน ๆ ก็อาจมีผลทำให้ความสัมพันธ์ที่เป็นแบบแผนหรือความสัมพันธ์ระดับโครงสร้างของสังคมจริง ๆ เปลี่ยนแปลงไปได้ ซึ่งก็ถือว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงในระดับสถาบันแล้ว

อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ย่อยนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอแต่ความสัมพันธ์ในระดับโครงสร้างจะยังไม่เปลี่ยนแปลงไปทั้งนี้เพราะว่าอาจมีความสัมพันธ์ใหม่ที่ถือปฏิบัติเกิดขึ้นมาแทนที่ ทำให้สังคมอยู่ในสภาพที่สมดุลเคลื่อนที่ต่อไปได้ นอกจากนี้สังคมที่ไม่มีการติดต่อกับสังคมอื่นแล้วอาจไม่มีการเปลี่ยนแปลงอะไรเลย ทั้งนี้เป็นเพราะยังไม่เห็นตัวอย่างการเปลี่ยนแปลง ไม่เห็นตัวอย่างของสังคมอื่นที่ดีหรือที่แตกต่างไปจากตน การไม่เห็นตัวอย่างมีผลทำให้ไม่มีการแปลงสภาพแวดล้อมดั้งเดิมของตนอีกด้วย

ระดับการเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์

๑. ระดับกลุ่มคนย่อย ๆ เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มคนบางกลุ่ม ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกลุ่มอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงปทัสถานและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม

๒. ระดับสถาบันหรือระดับองค์การ การเปลี่ยนแปลงระดับนี้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในสถาบันครอบครัว สถาบันทางเศรษฐกิจหรือสถาบันการเมืองและการปกครอง เป็นต้น และการเปลี่ยนแปลงในระดับนี้จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของสังคมได้เช่นเดียวกัน

การเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์กับการพัฒนา

การเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์มิใช่เป็นการเปลี่ยนด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงของทุก ๆ ด้านโดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจและการเมือง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจก็เป็นการเปลี่ยนแปลงในการผลิตการแจกจ่ายเศรษฐกิจในบรรดาสมาชิกของสังคม เหล่านี้ซึ่งเราอาจจะมองเห็นได้ในรูปของวัฏจักร ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองนั้นเป็นไปในระบบของการครอบครองอำนาจและการใช้อำนาจของสมาชิกสังคมนั้นซึ่งค่อนข้างนามธรรมแต่ก็อาจมองเห็นได้ในรูปของแบบอย่างหรือระบบของการมีอำนาจ เช่น การปกครองในระบอบประชาธิปไตย สังคมนิยมหรือเผด็จการ เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งอาจส่งผลสะท้อนต่อเนื่องกันไปเป็นลูกโซ่และผลสรุปก็คือเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในเมื่อเราถือว่าสังคมก็คือพฤติกรรมของคนในสังคมนั้นได้ปฏิบัติต่อการเปลี่ยนแปลงจากเวลาหนึ่งถึงอีกเวลาหนึ่งซึ่งเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ไม่มีการควบคุมเร่งรัด และมีได้มีเป้าหมายแต่อย่างใด เราเรียกว่า “วิวัฒนาการ” การวิวัฒนาการทางสังคมจึงอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการหรือไม่ต้องการก็ได้ แต่การเปลี่ยนแปลงที่สังคมของเรากำลังต้องการก็คือ การเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่า “การพัฒนา” (Development) ทั้งนี้ก็เพราะว่าการพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ได้กำหนดทิศทางและจุดมุ่งหมายรวมทั้งการควบคุมอัตราการเปลี่ยนแปลงไว้ตามระยะเวลาที่สามารถกำหนดได้ด้วย

การเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์ใด ๆ ก็ตาม ก่อนจะมีการเปลี่ยนแปลงนั้นจะมีลักษณะกลายเป็นสถาบันเสียก่อน (Institutionalize) ซึ่งย่อมเป็นผลจากการต่อสู้กันระหว่างพลังทางสังคมที่ต่อสู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงนั้นกับพลังทางสังคมที่ไม่ต้องการการเปลี่ยนแปลงซึ่งก็ย่อมเป็นผลมาจากการประดิษฐ์คิดค้น (Invention) การขัดแย้ง (Conflict) การแข่งขัน (Competition) การปรับปรุง (Assimilation) หรือการประสานและร่วมมือกัน (Cooperation) เป็นพลังแห่งการเปลี่ยนแปลง และแรงต้านการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการอบรมสั่งสอนให้อยู่ในกรอบธรรมเนียมประเพณี (Socialization and Enculturation) หรือการควบคุมทางสังคม (Social control) เมื่อใดแรงของการเปลี่ยนแปลงมีมากกว่าก็จะนำมาซึ่งลักษณะของสถาบัน (Institution) เมื่อนั้นเราจึงถือว่าสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงและเมื่อใดได้มีกิจกรรม (Activity) เพื่อการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการและสัมฤทธิ์ผลในระยะเวลาที่หวังถือได้ว่าได้มีการพัฒนาเกิดขึ้นแล้ว

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง

มีการคาดคะเนกันว่าสังคมมนุษย์นี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงมาตามลำดับจากสังคมเล็ก ๆ ได้เติบโตเป็นสังคมใหญ่ขึ้น มีจำนวนประชากรมาก มีโครงสร้างสังคมซับซ้อน เนื่องจากการแบ่งงานกันอย่างละเอียดและมีระบบการแบ่งช่วงชั้นในสังคม ลักษณะชุมชนเปลี่ยนจากชุมชนขนาดเล็กที่เร่ร่อนมาเป็นชุมชนอยู่กับที่ ทำให้สามารถขยายออกไปเป็นชุมชนใหญ่ ๆ

ข้อน่าสังเกตอย่างหนึ่งก็คืออัตราการเปลี่ยนแปลงในสมัยก่อนนั้นจะเป็นไปอย่างช้า ๆ แนวโน้มปัจจุบันจะเห็นได้ว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วขึ้นเรื่อย ๆ มนุษย์เรามีส่วนในการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมธรรมชาติมากขึ้น เดิมในสังคมโบราณก็เพียงการล่าสัตว์ เก็บพืชผักผลไม้เป็นอาหาร แทะไม้กระแทบกระเทือนธรรมชาติแวดล้อมเลย ต่อมาเมื่อมนุษย์รู้จักเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ มนุษย์เปลี่ยนแปลงธรรมชาติแวดล้อมมากขึ้น และในยุคอุตสาหกรรมมนุษย์เราก็ทำลายสิ่งแวดล้อมมากจนกลายเป็นอันตรายต่อตัวมนุษย์เอง

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันและอนาคตมีแนวโน้มไปในทางที่เราจะกำหนดทิศทาง การเปลี่ยนแปลงได้มากขึ้น นักคิดและนักวิทยาศาสตร์ทางสังคมก็ได้พยายามที่จะเสนอรูปแบบในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยการรวบรวมข้อมูลซึ่งเราสามารถพิสูจน์และมีประสบการณ์ได้อันทำให้เราสามารถเข้าใจถึงสาเหตุและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในสังคมมนุษย์ โดยมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในเรื่องข้างต้นดังนี้

ทฤษฎีวิวัฒนาการ

ชาร์ลส์ ดาร์วิน (Charles Darwin) เป็นนักวิทยาศาสตร์คนแรกที่ปูพื้นฐานทฤษฎีว่าด้วยวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตขึ้นมาเอกสารวิชาการของเขาชื่อ "ต้นกำเนิดของชีวิตชนิดต่างๆ" (The Origin of Species) โดยมีหลักการสำคัญดังนี้

๑. การเลือกสรรของธรรมชาติ (Natural selection)

๒. ความอยู่รอดของแบบชีวิตที่เหมาะสมที่สุด (Survival of the fittest)

ชาร์ลส์ ดาร์วิน ได้อธิบายหลักการ ๒ ประการได้ว่า การวิวัฒนาการก็คือการเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพซึ่งเกิดจากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของสิ่งที่มีชีวิตเมื่อสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ สิ่งที่มีชีวิตก็จะปรับตัวตามสภาพแวดล้อมนั้นตลอดเวลา

ทั้งนี้เพื่อการอยู่รอดของตน ดังนั้นสิ่งมีชีวิตทั้งหลายจะวิวัฒนาการจากการมีโครงสร้างแบบง่าย ๆ (Simple organic) ไปสู่โครงสร้างที่สลับซับซ้อนขึ้น (Complex Organic) และตัวแทนของสิ่งที่มีชีวิตที่มีโครงสร้างที่สลับซับซ้อนนี้ก็คือมนุษย์โฮโมเซเปียนส์นั่นเอง

ลูว์ ส เชนรี มอร์แกน (Lewis Henry Morgan) นักมานุษยวิทยาอเมริกันซึ่งเขียนหนังสือชื่อ “ Ancient Society” มอร์แกนได้นำเอาหลักวิทยาศาสตร์ธรรมชาติของดาร์วินมาปรับใช้อธิบายวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมของสังคมอินเดียเผ่าอีโรกีส์ในอเมริกาเหนือ ซึ่งจากการศึกษาของเขาได้พบว่า การแต่งงานเป็นกลุ่ม (Group marriage) ของชนเผ่าอีโรกีส์นั้นเป็นเรื่องของความอยู่รอด ทั้งนี้หมายความว่าสังคมมนุษย์ปัจจุบันรวมทั้งสังคมอีโรกีส์ได้ผ่านภาวะการแต่งงานเป็นกลุ่มมาแล้ว

ข้อเสนอปรัชญาพื้นฐานของระบบวิวัฒนาการของมอร์แกนนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับแนวความคิดของนักมานุษยวิทยาส่วนมากในศตวรรษที่ 19 คือเชื่อว่ามนุษย์ทั้งปวงเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีเหตุผล จึงพยายามหาทางปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ด้วยเหตุที่มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติจึงย่อมพัฒนาไปตามกฎธรรมชาติกฎเกณฑ์นี้ควบคุมไปทั่วจักรวาลและไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาวิวัฒนาการย่อมเริ่มจากง่ายไปสู่ยากจากความไม่เป็นระเบียบไปสู่ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและโดยเฉพาะอย่างยิ่งพัฒนาการนี้ย่อมเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับ “ความดีขึ้น” (Betterment) ด้วยเหตุนี้วิวัฒนาการจึงหมายถึงความเจริญก้าวหน้า การก้าวเดินไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วย

ไวท์ (L.A. White) นักมานุษยวิทยากลุ่ม Universal ได้พยายามเสนอกฎหรือทฤษฎีใหม่ขึ้น เรียกว่า พลังงานคือตัวการสำคัญที่ทำให้การวิวัฒนาการเป็นไปได้ (Energy and the Evolution of culture) ไวท์ ถือว่าวัฒนธรรมเป็นมรดกของสังคม เขาแบ่งวัฒนธรรมออกเป็น ๓ ส่วน คือ

๑. ส่วนเทคโนโลยี (Technological subsystem)
๒. ส่วนสังคม (Sociological subsystem)
๓. ส่วนอุดมการณ์ (Ideological subsystem)

ส่วนเทคโนโลยีประกอบด้วย วัตถุ เครื่องจักรกล เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เครื่องมือทางเคมี รวมทั้งเทคนิคในการใช้ด้วย

ส่วนสังคมประกอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีอยู่ในสังคมซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่เป็นแบบแผน ไม่ว่าแบบแผนนั้นจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มคน เพราะฉะนั้นแบบแผนนี้จะเกี่ยวกับครอบครัว เครือญาติ จริยธรรม การทหาร ฯลฯ

ส่วนที่เป็นอุดมการณ์จะประกอบด้วย แนวความคิด ความเชื่อ หรือความรู้ต่าง ๆ ซึ่งแสดงออกมาในรูปของ นิยายปรัชญา ศาสนา ความคิดต่าง ๆ ตำนานวรรณคดีและวิทยาศาสตร์ทั้งสามระบบจะติดต่อกันและกัน มีการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน แต่ความคิดของไวท์นั้นถือว่าระบบเทคโนโลยีเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของระบบย่อยอื่น ๆ ไวท์ให้ความสำคัญแก่มันมาก เขาอธิบายว่าชีวิตทุกชีวิตและวัฒนธรรมทั้งปวงขึ้นอยู่กับระบบเทคโนโลยีเป็นส่วนใหญ่ ส่วนระบบสังคมนั้นถือว่าเป็นตัวรองลงมาและเป็นตัวช่วยเท่านั้น ในสาระสำคัญของระบบเทคโนโลยีแล้วส่วนที่เป็นหัวใจก็คือพลังงานและเมื่อมองดูในจักรวาลแล้วก็มีเพียง ๒ ส่วนมีสัมพันธ์กัน คือ Matter และ Energy

ชีวิตมนุษย์เราก็เช่นเดียวกัน ชีวิตทุกชีวิตต่อสู้เพื่อแสวงหาพลังงานอิสระอยู่ตลอดเวลาชีวิตที่สามารถทำอะไรได้มากก็คือชีวิตที่มีพลังงานมาก การเปลี่ยนรูปง่าย ๆ ไปสู่ความสลับซับซ้อนและสิ่งมีชีวิตนับเป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัด ฉะนั้น สังคมมนุษย์ก็เช่นเดียวกัน สังคมใดสามารถเอา

พลังงานมาใช้ได้มากก็มีอัตราการพัฒนาทางวัฒนธรรมได้สูง สังคมไหนมีการเอาพลังงานมาใช้ได้น้อย ก็จะมีอัตราการพัฒนาทางวัฒนธรรมได้น้อย

ทฤษฎีการล่าหลังทางวัฒนธรรม

อ็อกเบอร์น (W.F.Ogburn) ผู้เสนอทฤษฎีวัฒนธรรมล่าหลัง (Cultural lag theory) ในราว ๆ ปี ๑๙๓๐ เขาเป็นผู้หนึ่งที่นิยมเหตุผลทางวิทยาศาสตร์เป็นบุคคลในกลุ่มหัวก้าวหน้าขณะนั้น อ็อกเบอร์นถือว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมนำไปสู่ความก้าวหน้าของสังคมมนุษย์ อ็อกเบอร์น ได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ของ มาร์กซ์ และ เฮเกลมาก

ในสาระสำคัญของทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมนั้น อ็อกเบอร์นกล่าวว่า จะมีความล่าหลังเกิดขึ้นเสมอโดยเฉพาะความล่าหลังทางวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Non-Material culture) เขาถือว่าตัวการสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงก็คือการประดิษฐ์คิดค้นต่าง ๆ ทางวัตถุ เช่น เครื่องมือ อาวุธ ฯลฯ รวมทั้งกระบวนการทางวิชาการต่าง ๆ (Technological process) ที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงจากส่วนนี้ วัฒนธรรมก็จะมี การปรับตัวของวัฒนธรรมนี้จะมี ๒ ส่วนด้วยกันคือ ส่วนที่ปรับตัวเข้ากับฐานของวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ (Adaptive culture) เช่น ได้มีการคิดรถยนต์ขึ้นมาแทนม้า ก็จะต้องมีการคิด น้ำมันสร้างกฎจราจร สร้างโรงงานทำรถยนต์ สร้างปั้มน้ำมัน เกิดอาชีพต่าง ๆ ขึ้นมาให้เข้ากับการมี รถยนต์สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้รถยนต์ดำเนินอยู่ได้ต่อไป

ขณะเดียวกันก็มีอีกหลายสิ่งหลายอย่างที่ไม่สามารถปรับตัวตามไปได้ทัน เช่น ค่านิยม นิสัยต่าง ๆ ของคนที่เปลี่ยนแปลงไปช้าเพราะคนส่วนมากจะกลัวการเปลี่ยนแปลง คนขาดการศึกษา หรือไม่ได้รับการศึกษามากไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงคนมีการศึกษาขั้นรู้ว่าการเปลี่ยนแปลงจะไม่เป็นภัยอะไร แต่บางคนอาจไม่กลัวการเปลี่ยนแปลง แต่กลัวพลังทางสังคม การทำอะไรที่เบี่ยงเบนไปมากจะ ถูกสังคมบีบได้ คนมีผลประโยชน์จะต่อต้านการเปลี่ยนแปลงอย่างมากถ้าการเปลี่ยนแปลงนั้น กระทบกระเทือนผลประโยชน์ของตน

เมื่อพฤติกรรมของคนเปลี่ยนช้าผลที่เกิดขึ้นก็คือการปรับตัวที่ไม่ดีของสังคม (Maladjustment) อ็อกเบอร์นถือว่าความล่าหลังทางวัฒนธรรมมีอยู่เสมอในสังคมมนุษย์เว้นไว้แต่ สังคมที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลย อ็อกเบอร์นเขียนเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในขณะเดียวกันเขา อธิบายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมตลอดเวลา ดังนั้น เมื่อเราพูดถึงการเปลี่ยนแปลงทาง สังคมและวัฒนธรรมจึงต้องพูดถึงความล่าหลังไปด้วยเสมอ

นักทฤษฎีรุ่นใหม่กล่าวว่า “ความล่าหลังทางวัฒนธรรม” ของอ็อกเบอร์นไม่จัดเป็นทฤษฎี แต่อย่างไรเพราะไม่มีอำนาจในการกำหนดทิศทางจึงเป็นเพียงแนวคิดเท่านั้น

แม็ก วีเบอร์ (Max Weber) เป็นคนหนึ่งที่โต้แย้งทฤษฎีความล่าหลังทางวัฒนธรรมของอ็อกเบอร์นเขาพิจารณาไปว่า ค่านิยมหรือหลักจริยธรรมบางอันทางศาสนาเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้ สังคมเปลี่ยนแปลงหรือไม่เปลี่ยนแปลงมากกว่าวัฒนธรรมทางวัตถุ หนังสือ “The Protestant Ethic and The Spirit of Capitalism” ของเขาได้ชี้ให้เห็นที่คนในแง่ที่ว่าความเจริญเติบโตของสังคมทุน นิยมเกิดจากจริยธรรมของศาสนานิกายโปรเตสแตนต์ ทั้งนี้เพราะว่าจริยธรรมหลายอย่างทำให้สังคม เปลี่ยนแปลงไป ตัวอย่างเช่น คำสอนที่ว่า จงพอใจที่จะขยันขันแข็ง ทำงานหนัก การอดออมทรัพย์ การเกียจคร้านเป็นบาป ที่นำไปสู่การเจริญเติบโตของลัทธิทุนนิยมได้

เมื่อพิจารณาในแง่นี้ วิเบอ์ ได้ให้ความสำคัญแก่อุดมการณ์ความคิดความเชื่อค่านิยมที่ให้แก่สังคมมากกว่าวัฒนธรรมทางวัตถุ

ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่

พาร์สันส์ (Talcott Parsons) นับว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทฤษฎีนี้ให้มีอำนาจอธิบายชัดเจนยิ่งขึ้น ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของสังคมเป็นระบบอันหนึ่ง ระบบนี้จำเป็นจะต้องอยู่ต่อไป แม้ว่าตัวบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงเสมอเนื่องจากกฎธรรมชาติของการเกิด แก่ เจ็บ ตาย การที่สังคมดำรงอยู่ต่อไปได้ สังคมจะต้องมีโครงสร้างเพื่อทำหน้าที่สำคัญต่าง ๆ ในสังคม เหมือนร่างกายของมนุษย์จะมีชีวิตอยู่ได้ก็ต้องมีอวัยวะทำหน้าที่ต่าง ๆ ที่จะเป็นการมีชีวิตอยู่ หน้าที่หรือความสำคัญของสังคมก็มี เช่น จะต้องผลิตอาหารและมีของเครื่องใช้ต่าง ๆ จะต้องมีการให้กำเนิดและอบรมสมาชิกใหม่ที่จะมาแทนสมาชิกเก่าจะต้องมีการมอบอำนาจการปกครองให้บางคนเป็นผู้ใช้จะต้องมีการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลไม่ให้เป็นอันตรายต่อความสงบสุขส่วนร่วม จะต้องมีการแบ่งปันทรัพย์สินในสังคมระหว่างคนที่มีอาชีพและฐานะต่าง ๆ กัน ฯลฯ

หน้าที่เหล่านี้เป็นความจำเป็นของสังคมที่จะต้องสร้างสถาบันที่มีระเบียบกฎเกณฑ์ กำหนดสิทธิหน้าที่และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ให้ปฏิบัติตาม เช่น ระบบการผลิต ระบบครอบครัว ระบบการเมือง การปกครอง ระบบความเชื่อทางศาสนาและการศึกษาอบรมที่ให้แก่สมาชิกของสังคม ฯลฯ

โดยปกติแล้วการทำงานของกลไกสถาบันเหล่านี้จะเป็นผลให้สังคมอยู่ในสภาพสมดุล เคลื่อนที่กล่าวคือบางส่วนหรือสถาบันจะปรับตัวเข้าหากันตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อม แต่สถาบันจะทำหน้าที่ของตนซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการของสถาบันอื่น ๆ และสังคมเป็นส่วนรวม การติดต่อตอบโต้ระหว่างบุคคลซึ่งเป็นไปตามบทบาทและสถานภาพกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คืออยู่ในขอบเขตของสถาบันจะเป็นไปในทางที่สนับสนุนกันในระดับสุดท้าย ตัวอย่างเช่น การทำเกษตรกรรมของชาวชนบทเป็นผลทำให้มีวัตถุดิบป้อนโรงงานอุตสาหกรรม มีอาหารสำหรับเลี้ยงคนงาน และช่วยให้โรงงานสามารถขายผลผลิตได้เพราะชาวชนบทมีอำนาจซื้อเพิ่มขึ้น เมืองที่เป็นที่ตั้งของโรงงานจึงอยู่ได้ เพราะชนบทเองก็ได้ประโยชน์จากเมือง คือมีตลาดจำหน่ายผลผลิต และสามารถซื้อเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ได้ในราคาถูกลงด้วย

อีกตัวอย่างหนึ่งซึ่งแสดงถึงขอบเขตของสถาบันในการสนับสนุนกันขั้นสุดท้ายก็คือการทำงานของสถาบันครอบครัวซึ่งทำหน้าที่สำคัญในการอบรมสมาชิกสังคมที่เกิดขึ้นใหม่ให้รู้จักระเบียบวินัยการควบคุมตนเองทั้งนี้ก็เป็น การตอบสนองความต้องการของสถาบันทางเศรษฐกิจ หรือระบบการผลิตของสังคมที่ต้องการคนทำงานที่มีประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันระบบการผลิตก็ทำให้มีทรัพย์สินส่วนรวมเพิ่มขึ้นเป็นผลให้ครอบครัวมีรายได้สูงขึ้นโดยเฉลี่ย โดยหลักการของทฤษฎีนี้อาจสรุปได้ว่า ให้ความสำคัญในเรื่องเสถียรภาพที่ว่า ทุกสังคมมีความเป็นปึกแผ่นสูง ทุกสังคมต้องมีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอด จึงทำให้ทุกสถาบันประสานกลมกลืนกันเป็นอย่างดีไม่มีทางที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้ง

อย่างไรก็ตาม มัวร์ (Wilbert E. Moore) นักสังคมวิทยาอเมริกันได้ชี้ให้เห็นความยืดหยุ่นของทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ที่จะอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ว่า ไม่มีสังคมใดในโลกที่มีแต่เสถียรภาพเพราะจะเห็นว่าไม่มีสังคมใดที่อยู่ในสภาพสมดุลอย่างแท้จริงส่วนต่าง ๆ ของสังคม

ไม่ได้ประสาน (Integrate) กันอย่างสมบูรณ์อย่างน้อยที่สุดก็ด้วยเหตุผลส่วนตัวบุคคลที่ปฏิบัติตามบทบาทต่าง ๆ ที่เป็นหน้าที่ของตนในสังคม (Role requirement) นอกจากนี้การอบรมที่ได้รับ (Socialization) ก็ไม่เหมือนกัน ความแตกต่างในแง่ของการปฏิบัติตามบทบาทแม้จะเป็นบทบาทซึ่งสังคมต้องการให้ปฏิบัติอย่างเดียวกันก็เกิดขึ้นเป็นของธรรมดาและเป็นต้นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ตัวอย่างเช่น ในหน่วยงานที่ทำงานแบบสำนักงานทุกตำแหน่งจะมีระเบียบวางไว้ว่าผู้ดำรงตำแหน่งจะต้องทำอะไรบ้าง ตัวบุคคลอาจจะเปลี่ยนแปลงไป แต่หน้าที่หรือบทบาทยังคงเหมือนเดิม แต่เมื่อเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลการเปลี่ยนแปลงในการทำงานจะเกิดขึ้นแต่การทำงานในแต่ละหน่วยก็ยังคงอยู่ต่อไป ความยืดหยุ่นจึงเป็นลักษณะของทุกระบบสังคมและแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงการเคลื่อนไหวซึ่งเกิดขึ้นตลอดเวลา เนื่องจากระบบย่อยของสังคมปรับตัวเข้าหากัน

ทฤษฎีความขัดแย้ง

ทฤษฎีการขัดแย้งเป็นทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลมากในปัจจุบันหลักการสำคัญของกลุ่มนี้เห็นว่า ตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงก็คือความขัดแย้งและความขัดแย้งทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าไปสู่ภาวะที่ดีขึ้น ถ้าสังคมไม่มีความขัดแย้งเลยการเปลี่ยนแปลงอาจไม่เกิดขึ้น

ความขัดแย้งนั้นมีได้มีอยู่เฉพาะทางสังคมเท่านั้นแต่เป็นปรากฏการณ์ทั่ว ๆ ไป แม้แต่ในตัวของคนเราเองก็มีความขัดแย้ง เช่น ในทางความคิด ความประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ความขัดแย้ง ในตัวคนเราก็กทำให้มีการปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น

นักปรัชญาและนักสังคมศาสตร์ในกลุ่มนี้มีด้วยกันหลายคน คาร์ล ไฮริช มาร์กซ์ (C.H.Marx) นับว่าเป็นบุคคลสำคัญที่ได้มีส่วนในการพัฒนาทฤษฎีความขัดแย้งให้มีอำนาจในการอธิบายมากขึ้น มาร์กซ์ ถือว่าสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคือ ความขัดแย้งที่เกิดมาจากกระบวนการผลิต (Mode of Production) เขาอธิบายว่าจากประวัติศาสตร์มนุษย์เป็นผู้เปลี่ยนแปลงสังคมในกระบวนการที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงสภาพชีวิตของตนเองก็เพื่อเอาชนะธรรมชาติ ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุผลที่ว่า ในขณะที่สัตว์ประเภทอื่นดำรงชีวิตอยู่ด้วยการปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ มนุษย์เป็นสัตว์ประเภทเดียวที่สามารถเปลี่ยนแปลงธรรมชาติเพื่อประโยชน์ของมนุษย์เองโดยการผลิตปัจจัยต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง มาร์กซ์ อธิบายว่าในสังคมจะมีคนอยู่ด้วย ๒ ชั้น คือ ผู้ผลิตซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ไม่มีทรัพย์สินและขายแรงงานกับผู้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตซึ่งมีอำนาจและควบคุมระบบการผลิตเอาไว้

มาร์กซ์ เน้นว่าการขัดแย้งกันอย่างรุนแรงระหว่างชนสองชั้นนี้เป็นเรื่องของผลประโยชน์ที่ไม่มีทางจะหลีกเลี่ยงได้ การต่อสู้ระหว่างทาสกับนาย ลูกจ้างกับเจ้าครองแคว้น กรรมกรชนกับนายทุน เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แสดงให้เห็นการขัดแย้งที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างเด่นชัด

ความจริงมาร์กซ์ไม่ได้เป็นคนริเริ่มทฤษฎีขัดแย้งนี้โดยตรงแต่เขาได้นำเอาระบบ (System) การขัดแย้งตามความคิดของคานต์ (Emanuel Kant) ซึ่งอธิบายในระดับบุคคล และของเฮเกล (Hegel) ซึ่งอธิบายในระดับกลุ่มคนมาผสมผสานกับแนวความคิดวัตถุนิยม (Materialism) ของฟอยเออร์บาค (Feurbach) กลายเป็นวิภาษวิธีแห่งการเปลี่ยนแปลงโดยมีเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนด (Economic determination)

ดาเรนดอร์ฟ (Ralf Dahredorf) นักสังคมวิทยาเยอรมันรุ่นต่อมาได้โต้แย้งมาร์กซ์ในข้อที่ว่าปัจจัยรากฐานของการขัดแย้งนั้นอยู่ที่อำนาจชนชั้นมิใช่อยู่ที่เศรษฐกิจ ความขัดแย้งเป็นสาระของระบบสังคมและมีอยู่เสมอ ฉะนั้นเมื่อใดที่เกิดกลุ่มสังคมกลุ่มหนึ่งจะมีลักษณะของการจัดอำนาจระหว่างหัวหน้าและลูกน้องหรือกล่าวได้ว่า ภายในกลุ่มจะมีผู้มีอิทธิพล และผู้ที่ถูกอิทธิพล ตามปกติคนในกลุ่มยังมีได้ตระหนักในความแตกต่างของอำนาจก็จะไม่มีการขัดแย้ง แต่ถ้าเมื่อใดเกิดความตระหนักว่ามีอิทธิพลและมีการบีบบังคับเกิดขึ้นก็จะเป็นจุดเริ่มของการขัดแย้งระหว่างชนชั้นที่มีอำนาจและไม่มีอำนาจ เมื่อมีการขัดแย้งระหว่างชนชั้นผลของการขัดแย้งจะแบ่งออกเป็น ๒ แบบ คือ

๑. ความขัดแย้งในพื้นฐาน ความขัดแย้งในระดับพื้นฐานนี้จะเพิ่มขึ้นหรือลดลงก็ขึ้นอยู่กับระดับความแตกต่างระหว่างชนชั้นว่าขัดแย้งเพียงใด ถ้ามีมากอัตราความขัดแย้งจะสูง แต่ปริมาณกลุ่มย่อยถ้ามีมากจะลดความขัดแย้งลง หรือโอกาสในการเปลี่ยนแปลงสถานภาพ ถ้าโอกาสของการเลื่อนสถานภาพสูงขึ้นได้อัตราการขัดแย้งจะลดลงเช่นเดียวกัน ในขณะเดียวกัน ถ้าหากเพิ่มอัตราความขัดแย้งก็จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่กว้างขวางลึกซึ้งในโครงสร้าง ซึ่งหมายถึงว่าโครงสร้างสังคมเก่าจะต้องเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย

๒. การขัดแย้งขั้นรุนแรง (Violence conflict) อัตราการขัดแย้งชนิดนี้จะมากน้อยย่อมแล้วแต่ปริมาณของกลุ่มย่อยที่จะสามารถรวมตัวกันได้เพียงใดถ้ารวมตัวกันได้ก็จะรุนแรงมากขึ้น และถ้ามีการปรับแก้ระบบของรางวัลและการลงโทษไปในทางคล้อยตามก็ย่อมจะลดอัตราการขัดแย้งลง และควบคุมการขัดแย้งนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามการขัดแย้งนี้ถ้ารุนแรงไม่สามารถควบคุมได้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน ซึ่งอาจมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลผู้ปกครองได้

โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ : ชาวประชาชนเป็นสุข เป็นโครงการในดำริของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช เพื่อสร้างความตระหนักให้พุทธศาสนิกชนนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติตามหลักศีล ๕ เพื่อให้สังคมไทยอยู่เย็นเป็นสุข ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพลเอกประยุทธ์จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่มีความมุ่งหมายสร้างความปรองดองสมานฉันท์และคืนความสุขให้กับคนในชาติโดยเห็นว่าทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดีมีเหตุมีผล ไม่เช่นฆ่าทำร้ายซึ่งกันและกันการนำหลักธรรมทางศาสนาไปสู่เด็ก เยาวชน และประชาชนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของพลเรือเอกณรงค์ พิพัฒนาศัย รองหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติหัวหน้าฝ่ายสังคมจิตวิทยา ที่มีความมุ่งหมายนำมิติทางศาสนาและวัฒนธรรมสร้างความสุขและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้กับคนไทย

โครงการนี้เป็นอีกหนึ่งในโครงการที่เป็นความหวังของชาติที่จะพลิกฟื้นความปรองดองสมานฉันท์ และคืนความสุขสู่สังคมไทยโดยเร็ว ซึ่งจะเป็นอย่างในการดำเนินชีวิตที่ตีตามที่น่าม่น่าหลักศีล ๕ ไปประพฤติปฏิบัติก่อให้เกิดความสามัคคีปรองดองเอื้ออาทรต่อกันและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ในการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการนี้ไปสู่เป้าหมาย จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคมโดยเฉพาะพระสังฆาธิการในทุกระดับชั้นเจ้าอาวาส ผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการในจังหวัด หน่วยงานทางทหารในพื้นที่ ศูนย์ปรองดองสมานฉันท์เพื่อการปฏิรูปจังหวัด

วัฒนธรรมจังหวัดนายอำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนคนในหมู่บ้านที่มีส่วนร่วมในการปวารณาตั้งใจรักษาศิล ๕ โดยพร้อมเพรียงกันเพื่อร่วมสร้าง “ครอบครัวรักษาศิล ๕” “หมู่บ้านรักษาศิล ๕” และ “จังหวัดรักษาศิล ๕”

ส่วนการดำเนินการหมู่บ้านศิลป ๕ ในครั้งแรกได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ ที่จังหวัดสระบุรีโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรีได้รับเมตตาให้การชี้แนะจากเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าและได้รับความเมตตาจาก พระธรรมปิฎกเจ้าคณะจังหวัดสระบุรีในการร่วมมือของทางคณะสงฆ์จึงเกิดโครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕ จังหวัดสระบุรีด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจของผู้นำทั้งฝ่ายศาสนจักรและอาณาจักรที่ร่วมกันทุ่มเทสรรพกำลังเพื่อทำให้สระบุรีร่วมเย็นด้วยศิลปวัฒนธรรม จนปัจจุบันประสบความสำเร็จมีหมู่บ้านรักษาศิล ๕ ที่ผ่านเกณฑ์คือ มีคนในครอบครัวร้อยละ ๕๐ และคนในหมู่บ้านร้อยละ ๕๐ รักษาศิล ๕ รวม ๘๑ หมู่บ้าน ๑๐,๒๖๒ ครอบครัวจากทุกอำเภอของจังหวัดสระบุรี พร้อมกันนี้ยังมีการต่อยอดไปยังโรงเรียนรักษาศิล ๕ อีก ๑๒ โรงเรียน ซึ่งมีการมอบป้ายประกาศอย่างเป็นทางการที่จังหวัดสระบุรีเป็นแห่งแรก เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ที่ผ่าน มา และขณะนี้ได้ขยายไปยังจังหวัดต่างๆแล้ว เช่น ลพบุรี สระแก้วแพร่ นครสวรรค์ ตาก อุทัยธานี อุดรดิตถ์ สุโขทัย ขณะเดียวกันคณะสงฆ์ในแต่ละจังหวัดได้นำไปปฏิบัติโดยเริ่มจากร้อยละ ๕๐ ของแต่ละหมู่บ้าน เพราะการดำเนินการโครงการนี้หากจังหวัดใดสามารถดำเนินการได้จนประสบความสำเร็จ ก็จะส่งผลให้เกิดความสงบสุขในจังหวัดนั้นและสุดท้ายจะทำให้ประเทศชาติสงบสุขด้วย

การรักษาศิล ๕ เป็นพื้นฐานสำคัญ ที่ทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขไม่เบียดเบียนตนเองและไม่เบียดเบียนคนอื่น ส่งผลให้สังคมสงบสุขร่มเย็นดังที่บัณฑิตทั้งหลาย กล่าวว่า “ศีลเป็นเบื้องต้น เป็นที่ตั้ง เป็นบ่อเกิดแห่งคุณความดีทั้งหลายและเป็นประธานแห่งธรรมทั้งปวง บุคคลใดชำระศีลให้บริสุทธิ์แล้วย่อมเป็นเหตุให้พ้นจากความทุจริตจิตจะร่าเริงแจ่มใสและเป็นทางหยั่งลงมหาสมุทรคือ พระนิพพาน”

ความหมายของศีล ๕

คำว่า ศีล นั้น มีคำแปล และความหมายหลายนัย ดังต่อไปนี้คือ

๑. ศีล มาจากคำว่า “สิระ” ซึ่งแปลว่า ศีระชะ หรือ ยอด เพราะผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นยอดคน นั้น แท้จริงไม่ได้อยู่ที่การมีทรัพย์สิน อำนาจความรู้หรือความสามารถเหนือกว่าผู้อื่น หากแต่อยู่ที่ ความบริสุทธิ์ของศีล ซึ่งเป็นที่ยอมรับยกย่องของเหล่าบัณฑิตว่า ผู้มีศีลย่อมประเสริฐที่สุด

๒. ศีล มาจากคำว่า “สีละ” ซึ่งแปลว่า ปกติเพราะปกติของคนเรานั้นย่อมรักชีวิตของตน และเห็นคุณค่าชีวิตของคนอื่น เมื่อมีความรู้สึกเช่นนี้จึงยินดีในการรักษาศีล เพราะไม่ปรารถนาจะเบียดเบียนซึ่งกันและกัน การรักษาศีลจึงเป็นการนำไปสู่ความเป็นคนที่ปกติสมบูรณ์

๓. ศีล มาจากคำว่า “สีตะละ” ซึ่งแปลว่า เย็น เพราะผู้ที่รักษาศีล จะมีความเย็นกาย เย็นใจ ดุจดั่ง บุคคลผู้อาบน้ำชำระกายหมดจดดีแล้ว นั่งพักอยู่ ณ รมไม่ใหญ่ความสงบเยือกเย็นนี้แม้ผู้ที่อยู่ไกลก็จะรู้สึกปลอดภัย เย็นใจไปด้วย

๔. ศีล มาจากคำว่า “สีวะ” ซึ่งแปลว่า ปลอดภัย เพราะผู้ที่รักษาศีลย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่ว่าจะนึกถึงการกระทำของตนเรื่องใด ก็ไม่มีสิ่งใดเป็นโทษไม่มีสิ่งใดเดือดร้อนกังวลใจ จึงมีชีวิตที่ปลอดภัย ปลอดภัย และปลอดภัยจากเวรภัยทั้งหลาย

รศ.ดร.วิจิตร

ดังนั้น ศิลจึงเป็นคุณธรรม ที่ทำให้เข้าถึงความเป็นยอดคน มีความเป็นปกติเป็นผู้ที่เย็นกาย เย็นใจ และมีชีวิตที่ปลอดโปร่ง ปลอดภัยอยู่เสมอ สำหรับความหมายที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ปฏิสัมพันธ์ธรรมะนั้น พระสารีบุตรเถระได้กล่าวไว้ว่า

ศีล คือ “เจตนา” ความตั้งใจ ที่จะงดเว้นจากกายทุจริต ๓ (ไม่ฆ่าสัตว์,ไม่ลักทรัพย์, ไม่ประพฤติผิดในกาม) และวจีทุจริต ๔ (ไม่พูดเท็จ, ไม่พูดคำหยาบ,ไม่พูดส่อเสียด, ไม่พูดเพ้อเจ้อ)

ศีล คือ “เจตสิก” หมายถึงการงดเว้นจากมโนทุจริต ๓ (ความโลภอยากได้ของผู้อื่น, มีจิตคิดพยาบาท, มีความเห็นผิด)

ศีล คือ ความสำรวมระวัง ปิดกั้นความชั่ว การไม่ล่วงละเมิดข้อห้าม

ศีล คือ ปกติของความเป็นมนุษย์

ศีล แปลว่า ปกติผู้มีศีลจึงหมายถึงผู้ที่เป็นคนปกติเป็นมนุษย์ที่ปกติความปกตินั้นเป็นพื้นฐานของความสงบเรียบร้อยของทุกสิ่งทุกอย่าง ทั้งสิ่งที่มีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต แต่เมื่อใดเกิดความไม่ปกติขึ้น ความยุ่งยาก ความเดือดร้อนหรือเสียหายย่อมเกิดขึ้นตามมา ถ้ามีความเป็นปกติการดำเนินชีวิตก็มีแต่ความสงบสุขสังคมก็อยู่อย่างปกติเรียบร้อย แต่วันใดที่คนปกติกลายเป็นคนไม่ปกติไป เมื่อนั้นความทุกข์ ความเดือดร้อนย่อมเกิดขึ้น ทั้งต่อตนเองและบุคคลที่อยู่รอบข้างศีล ๕ คือ ปกติของความเป็นมนุษย์ หรือมนุษยธรรม คือธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์ผู้ที่มีศีลก็เชื่อว่าเป็นคนที่ผิดปกติไป

ศีล ๕ เป็นคุณธรรมพื้นฐาน เป็นเครื่องช่วยควบคุมกายวาจาของมนุษย์ให้เรียบร้อย เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขพอสมควร หากมีผู้ใดทำผิดศีลข้อใดข้อหนึ่ง หรือหลายข้อแล้ว ก็จะแสดงพฤติกรรม หรือการกระทำที่ผิดปกติของมนุษย์ออกมา ซึ่งจะก่อให้เกิดความสับสน รุนแรงเกิดความเดือดร้อนทั้งต่อตนเอง หมู่คณะ และสังคมส่วนรวม

แนวทางการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ : ชาวประชาเป็นสุข แม้ศีลจะมีหลายความหมาย แต่ที่สำคัญที่สุดคือเจตนา ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ศีลคือความตั้งใจ ที่จะงดเว้นจากความชั่วความทุจริตสิ่งที่ไม่ดีทุกประการ

การรักษาศีล จึงเป็นบุญกิริยาวัตถุ คือ วิธีการทำบุญอย่างหนึ่ง ได้ทั้งบุญจากการบำเพ็ญมहाทาน และบุญจากการรักษาศีล เพราะทุกครั้งที่เราตั้งใจงดเว้นจากความชั่ว ตั้งใจที่จะไม่เบียดเบียนใคร ย่อมจะเกิดกระแสแห่งความดีเกิดความเมตตาขึ้นมาในใจ ที่เราเรียกว่ากระแสบุญ อันเป็นเครื่องชำระจิตใจของเราให้สะอาดบริสุทธิ์การรักษาศีลจึงเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต และจิตใจให้บริสุทธิ์ดีงามยิ่งขึ้น นอกจากนี้ศีลยังเป็นคุณธรรมอันงามด้วยคุณลักษณะ ๒ ประการคือ เป็นคุณธรรมที่รักษา กาย วาจา ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และเป็นคุณธรรมอันจะนำไปสู่ กุศลธรรมเบื้องสูง คือ สมาธิ(Meditation) และปัญญาต่อไปหากรักษาศีลในข้อที่สูงยิ่งขึ้นไป ย่อมเป็นมหาทานอันยิ่งใหญ่ เป็นบุญอันยิ่งใหญ่ที่สามารถชำระจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์

วัตถุประสงค์ของการรักษาศีล

การเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการรักษาศีล จะทำให้เราสามารถรักษาศีลได้อย่างถูกต้อง เกิดประโยชน์สูงสุด และเป็นไปเพื่อประโยชน์ที่แท้จริงของศีลการรักษาศีล มีวัตถุประสงค์สำคัญ ๕ ประการ ดังต่อไปนี้

๐๗/๒๕๖๕

๑. เพื่อเป็นการป้องกันชีวิตของเราในภพชาติปัจจุบัน ไม่ให้ต้องพบกับความทุกข์ความเดือดร้อน และความเสื่อมเสียอันเนื่องมาจากการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
๒. เพื่อให้เกิดความสุข ความดีงาม ในการดำเนินชีวิต
๓. เพื่อให้เกิดความสงบร่มเย็น และความดีงามแก่ครอบครัว และสังคม
๔. เพื่อเป็นการป้องกันชีวิตของเราในภพชาติต่อไป ไม่ให้ต้องพบกับความทุกข์ความเดือดร้อน และความเสื่อมเสียอันเนื่องมาจากการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
๕. เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณธรรมที่สูงขึ้นไป ได้แก่สมาธิและปัญญาอันจะทำให้บรรลุมรรคผลนิพพานได้

วัตถุประสงค์ข้อ ๑ ข้อ ๒ และข้อ ๓ เป็นวัตถุประสงค์เพื่อการดำเนินชีวิตที่เป็นปกติสุข ไม่ต้องประสบกับความทุกข์ความเดือดร้อน หรือความเสื่อมเสียในภพชาติปัจจุบัน เพราะผู้ที่ไม่รักษาศีล มักเบียดเบียน หรือทำความเดือดร้อนให้กับตนเอง หรือผู้อื่น และเมื่อทำแล้วความเดือดร้อนที่เป็นผลจากการกระทำนั้นย่อมย้อนกลับมาหาตัวเองดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ในทุติยสังคมาวุตถุสูตรว่า “ผู้ฆ่า ย่อมได้รับการฆ่าตอบ ผู้ชนะ ย่อมได้รับการชนะตอบ ผู้ต่ำ ย่อมได้ รับการต่ำตอบ และผู้ซึ่งเคียดข่มได้รับความซึ่งเคียดตอบ ฉะนั้น เพราะความหมุนกลับแห่งกรรม ผู้แย้งขิงนั้น ย่อมถูกเขาแย้งขิง” แต่ถ้าคนในสังคมาวุตถุศาสตร์ ไม่ เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ครอบครัวหรือสังคมนั้นย่อมมีความสุขเรียบร้อย ไม่เกิดความวุ่นวาย การรักษาศีลจึงเป็นไปเพื่อประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๔ เป็นวัตถุประสงค์สำหรับป้องกันความทุกข์ความเดือดร้อนที่จะเกิดขึ้นในภพชาติเบื้องหน้าเพราะการไม่รักษาศีลย่อมเป็นเหตุให้ไปสู่อบายภูมิและหากเกิดมาเป็นมนุษย์อีกครั้งก็จะมีอายุสั้น เป็นผู้ที่ไม่สมประกอบ ร่างกายพิการพิการเจ็บไข้ได้ป่วยอยู่เป็นประจำ สิ่งเหล่านี้ล้วนนำมาซึ่งความทุกข์ทั้งสิ้น การรักษาศีลจึงเป็นไปเพื่อป้องกันความทุกข์ในภพชาติเบื้องหน้าอย่างนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๕ การรักษาศีล เป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณธรรมคือสมาธิและปัญญา โดยสมาธิจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยศีลที่บริสุทธิ์เป็นพื้นฐานหากไม่มีศีลสมาธิก็เกิดไม่ได้เพราะศีลเป็นเครื่องช่วยควบคุมกายกับวาจาในขณะที่สมาธิเป็นเครื่องช่วยควบคุมใจ ดังนั้น เมื่อกายกับวาจาไม่สงบ ใจก็ยากที่จะสงบได้เมื่อใจไม่สงบแล้ว สมาธิก็ยากที่จะเกิด และเมื่อสมาธิไม่เกิด ปัญญารู้แจ้งในเรื่องความจริงของชีวิตก็ย่อมไม่เกิดขึ้น เมื่อไม่มีปัญญา ก็ไม่สามารถกำจัดกิเลสอาสวะบรรลุมรรคผลนิพพานได้เมื่อไม่สามารถบรรลุมรรคผลนิพพาน ก็ต้องประสบกับความทุกข์ต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏสงสาร แต่เมื่อรักษาศีลได้เป็นอย่างดีสมาธิเกิดขึ้นได้และเมื่อสมาธิเกิด ปัญญาที่เกิดตามมา เมื่อปัญญาเกิด ก็สามารถกำจัดกิเลสอาสวะ และบรรลุมรรคผลนิพพานได้ดังนั้น การรักษาศีลจึงเป็นไปเพื่อประโยชน์อย่างยิ่ง คือ พระนิพพาน

อานิสงส์ของการรักษาศีล

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงอานิสงส์ของการรักษาศีลแก่ชาวปาฎลีคาม ในมหาปรินิพพานสูตร ว่ามี ๕ ประการ คือ

๑. ย่อมได้โภคทรัพย์สมบัติมากมาย หมายความว่าศีลเป็นเหตุให้ผู้รักษาได้โภคทรัพย์

๒. กิตติศัพท์อันดีงามย่อมจรจายไป หมายความว่า บุคคลรอบข้างย่อมเห็นความประพฤติอันดีงามของคนมีศีลแล้ว ก็พอใจพอใจของบุคคลนิยมเลื่อมใส เขาเหล่านั้นกล่าวถึง ย่อมกล่าวแต่สิ่งดีงาม และความประทับใจที่ได้รับความดีนี้เองย่อมเป็นที่แพร่หลายออกไป

๓. มีความองอาจเมื่อไปสู้ชุมชนใด ๆ หมายความว่า ผู้มีศีลย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์มีความภาคภูมิใจ ในความดีของตน มีใจเป็นปกติไม่ต้องหวาดระแวงว่าจะมีใครรู้กรรมชั่วของตน เพราะรักษาศีลมาเป็นอย่างดีจะเข้าไปสู้ที่ชุมชนใดก็ตามย่อมมีความองอาจหาญเข้าไป

๔. ไม่เป็นผู้หลงตาย หมายความว่าคนมีศีลย่อมมีสติสมบูรณ์อันเนื่องมาจากการได้ฝึกสติอยู่เสมอๆ เพราะเมื่อจะกระทำการสิ่งใดก็ตาม ต้องคอยระมัดระวังไม่ให้ผิดศีล ครั้นเมื่อถึงคราวที่หมดบุญหมดอายุขัย ก่อนที่จะลาจากโลกนี้ไปย่อมมีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์เพราะได้ฝึกมาอย่างดีแล้ว ทั้งยังเห็นการกระทำอันดีงามจากการรักษาศีลของตน ย่อมปลื้มปิติใจ

๕. เมื่อแตกกายทำลายขันธ์ ย่อมมีสุคติเป็นที่ไป หมายความว่าเมื่อถึงคราวที่ต้องลาจากโลกนี้ไป หลับตาลงครั้งใดก็จะเห็นคตินิมิต (ภาพที่เป็นเครื่องหมายของภพภูมิที่จะต้องไปเกิดใหม่) และกรรมที่สั่งงามของตน ทำให้จิตผ่องใสย่อมไปสู่โลกหน้าในภพภูมิอันเป็นสุข คือ สุคติภูมิดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ในสัลลวีมังสชาดกว่าศีลของตนที่บริสุทธิ์ดีแล้วย่อมนำความสุขในภพหน้ามาให้ได้

นอกจากอานิสงส์หลัก ๕ ข้อ ที่กล่าวมาแล้ว ยังมีรายละเอียดของอานิสงส์การรักษาศีลในแต่ละข้อ ดังนี้ อานิสงส์ของศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์ ผู้รักษาศีลย่อมเป็นผู้มีอวัยวะน้อยใหญ่ครบถ้วน มีร่างกายสูงใหญ่สมส่วนมีความแคล่วคล่องว่องไว มีความเข้มข้อย มีความอ่อนโยน มีความแก่กล้า มีวาจาสละสลวย เป็นที่รักของชาวโลก พวกพ้องบริวารไม่แตกแยกกัน ไม่ตาย เพราะถูกผู้อื่นทำร้าย มีพวกพ้องบริวารมาก มีรูปงาม (มีผิวพรรณงาม) มีโรคน้อย มีอายุยืน

อานิสงส์ของศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์ ผู้รักษาศีลข้อนี้ย่อมมีความมั่งคั่งมีโภคะมากมายได้โภคะที่ตนปรารถนารวดเร็วทันใจเป็นคนเยียมยอดของโลก มีความเป็นอยู่สุขสบาย

อานิสงส์ของศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤตินิดในกาม ผู้รักษาศีลข้อนี้ย่อมไม่มีศัตรูคู่อาฆาต เป็นที่รักของคนทั้งหลาย ได้ลาภสิ่งของ หลับเป็นสุข ตื่นเป็นสุข พ้นจากภัยในอบายภูมิเป็นที่รักของสตรีและบุรุษ ไม่ต้องหวาดระแวง เป็นคนไม่มีภัย ไม่พลัดพรากจากคนและของรัก

อานิสงส์ของศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดมุสา ผู้รักษาศีลข้อนี้ย่อมเป็นคนพูดจาไพเราะศักดิ์สิทธิ์มีบริวารคนเป็นผู้วางใจไม่ฟุ้งซ่าน มีความมั่นคงไม่หวั่นไหว มีคำพูดที่คนเชื่อถือ

อานิสงส์ของศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัย ผู้รักษาศีลข้อนี้ย่อมมีปฏิภาณในการทำงานที่ควรทำ ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต มีสติมั่นคงอยู่เสมอ ไม่เป็นคนขี้เมา เป็นคนมีความรู้เป็นคนไม่ประมาท ไม่เป็นคนขี้ริษยาเป็นคนพูดคำสัตย์ เป็นคนเสียสละ เป็นคนมีศีล เป็นคนมีปัญญาแตกฉานเป็นคนกตัญญูเป็นผู้ฉลาดรู้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์

ค่านิยม ๑๒ ประการ ตามนโยบายของ คสช.

สำหรับค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ ตามนโยบายของ คสช. ประกอบด้วย

๑. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
๓. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์

๔. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม
๕. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
๖. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
๗. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง
๘. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
๙. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
๑๐. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี
๑๑. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา
๑๒. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เบญจมาศ สอนศิลป์พงศ^{๒๒} ได้ทำการศึกษาวิจัย “โครงสร้างอำนาจในชุมชน : ศึกษากรณีการมีส่วนร่วมกิจกรรมชุมชนแออัดทางรถไฟเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร” พบว่า

๑. ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใน ๓ ขั้นตอน คือ การริเริ่มตัดสินใจ การดำเนินการตัดสินใจ และการตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ

๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ มี ๓ เรื่องที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากร การมีส่วนร่วมในการบริหาร และการมีส่วนร่วมในการประสานขอความช่วยเหลือหรือขอรับการสนับสนุนจากกลุ่มงานข้างเคียง

๓. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็ผลประโยชน์ในทางวัตถุหรือผลประโยชน์ในทางจิตใจที่เกิดขึ้นในลักษณะส่วนบุคคล

๔. การมีส่วนร่วมในการกระบวนกรติดตามประเมินผล

ศุภชัย สุวรรณสิทธิ^{๒๓} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิปัญญาพุทธกับแนวทางใหม่ในการพัฒนาประเทศไทย” พบว่า “ศาสนธรรม” ในพระพุทธศาสนาจะมีคำสอนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งในระดับ “ปัจเจกบุคคล” และในระดับ “สังคม” เพื่อเพิ่มศักยภาพและความสงบสุขให้เกิดขึ้นแก่ส่วนรวมทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ และเป็นที่น่าประหลาดใจเป็นอย่างยิ่งว่า “พุทธธรรม” ที่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้ามีความกว้างขวางและลึกซึ้ง ครอบคลุมถึงประเด็นต่างๆ ของการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งนับเป็น

^{๒๒} เบญจมาศ สอนศิลป์พงศ, “โครงสร้างอำนาจในชุมชน : ศึกษากรณีการมีส่วนร่วมกิจกรรมชุมชนแออัดทางรถไฟเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๕๒.

^{๒๓} ศุภชัย สุวรรณสิทธิ, “ภูมิปัญญาพุทธกับแนวใหม่ในการพัฒนาของประเทศไทย”, ภาคนิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์), ๒๕๓๔.

พระปรีชาญาณของพระองค์ และเป็นความโชคดีของชาวพุทธเป็นอย่างสูง ถ้าหากได้เห็นคุณค่าและเห็นความสำคัญของพุทธปัญญาดังกล่าว

๑๐. การสืบค้นจากฐานข้อมูลสิทธิบัตร (ไม่มี)

๑๑. เอกสารอ้างอิงของโครงการวิจัย

๑. ภาษาบาลี – ไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources)

พระไตรปิฎกบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____ . พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____ . พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล ชุด ๙๑ เล่ม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources)

(๑) หนังสือ :

งามพิศ สัตย์สงวน. การจัดระเบียบทางสังคม ในสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

จรรยา คุณมี. การบริหารจัดการ. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๒.

จรรยา สุภาพ. หลักรัฐศาสตร์. พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔.

จิระพรรณ กาจนะจิตรา. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: ชวนพิมพ์, ๒๕๒๘.

ชัยวุฒิ ชัยพันธุ์. พัฒนาชนบทยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ชัยอนันต์ สมุทรวาณิช. ประชาธิปไตยสังคมนิยมกับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พัฒนา, ๒๕๒๐.

ชาติชาย ณ เชียงใหม่. การบริหารการพัฒนาชนบทเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ ๑ กรุงเทพมหานคร : บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด, ๒๕๔๓.

ชิตยา สุวรรณชฎ. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗

ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. สังคมกับการปกครอง. กรุงเทพมหานคร : แพรววิทยา, ๒๕๒๑.

ณรงค์ เส็งประชา. มนุษย์กับสังคม. พิมพ์ครั้งที่ ๔ กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์, ๒๕๔๑.

ณัฐพล ชันธไชย. แนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาประเทศและการพัฒนาชนบท, กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๗.

เดโช สวานานนท์. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๑๘.

ดิน ปรัชญาพฤทธิ . ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม . นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๗.

ฉวิล ชาราโกชน. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๒.

เถาว์ลย์ นันทาภิวัดน์. หลักการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑.

ทินพันธุ์ นาคะตะ. พระพุทธศาสนากับสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๓ กรุงเทพมหานคร : หจก.สหายบล็อกการพิมพ์, ๒๕๔๔.

ธรมรส โชติคุณุชร. มนุษย์สัมพันธ์ . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, ๒๕๑๙.
ธีรยุทธ บุญมี. ความหลายหลายของชีวิต ความหลากหลายทางวัฒนธรรม, กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์เดือนตุลาจำกัด, ๒๕๔๗.

ธีรวุฒิ โศภิชฐีกุล. การเมืองการปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ก.พล (1996) จำกัด, ๒๕๔๓.

น้อย สุปิงคลัด. ภาวะความเป็นผู้นำในงานพัฒนาชุมชน. ม.ป.ท., ๒๕๓๗.

นิภา ไชยเสวต. การปกครองท้องถิ่นกับการพัฒนาประชาธิปไตยของไทย. ปัตตานี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๓๗.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท. เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาชนบท หน่วยที่ ๑ - ๗ , พิมพ์ครั้งที่ ๘ นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๔.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ และ พูนศิริ วัจนะภูมิ. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท. เอกสารการสอนชุดวิชา คหกรรมศาสตร์กับการพัฒนาชุมชน หน่วยที่ ๑-๗, พิมพ์ครั้งที่ ๒ นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๔.

นิสารัตน์ ศิลปะเดช. ประชากรกับการพัฒนาชีวิต. กรุงเทพมหานคร : พิเศษการพิมพ์, ๒๕๓๙.

บุญทัน ดอกไธสง. การจัดการองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ ๘ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

บุญทัน ดอกไธสง และคณะ. กระบวนการและวิธีการพัฒนาจิตใจเพื่อพัฒนาสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์รัชดา ๘๔ เมเนจเม้นท์, ๒๕๓๙.

ปกรณัม ปรียากรณ์. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา. เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารการพัฒนาชนบทหน่วยที่ ๑ - ๖, นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๘.

ประยงค์ สุวรรณบุปผา. รัฐปรัชญา แนวคิดตะวันออก - ตก. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์, ๒๕๔๑.

ประเวศ วะสี. พระสงฆ์และศาสนิกชนจะปฏิบัติได้อย่างไร, กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๓๐.

ปริญญา ดันสกุล. ศาสตร์แห่งการเป็นผู้นำ พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์จิตจักรวาล, ๒๕๕๐.

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕, พิมพ์ครั้งที่ ๕ กรุงเทพมหานคร : บริษัท อักษรเจริญทัศน์ จำกัด, ๒๕๓๘

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐.

_____ . เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ, พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : สำนักมูลนิธิ
โกมลคีมทอง , ๒๕๔๕.

_____ . การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
การศาสนา, ๒๕๓๙.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม,
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิกจำกัด, 2549.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). พุทธวิธีการบริหาร. พิมพ์พิเศษ ๕
ธันวาคม ๒๕๔๙. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

_____ . พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

_____ . ภาวะผู้นำ : ความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ. พิมพ์ครั้งที่
๗, กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๔๕.

_____ . การพัฒนาที่ยั่งยืน , กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๓๙.

_____ . ธรรมบุญชีวิต , กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๐.

_____ . พุทธธรรมกับการพัฒนาชีวิต , กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา,
๒๕๔๐.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). ธรรมบุญกับชีวิต. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
การศาสนาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๗.

_____ . ภาวะผู้นำ : ความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ.
กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๔๖.

พรทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพมหานคร :
บริษัท แอคทีฟ พรินติ้ง จำกัด, ๒๕๔๗.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๘
กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท, กรุงเทพมหานคร : ท.ส.
ม.ไทยอนุเคราะห์ไทย, ๒๕๒๖.

วิทย์ วิศเวทย์และคณะ. หนังสือเรียนสังคมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๓.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. การบริหารการพัฒนาชนบทเปรียบเทียบ. พิมพ์ครั้งที่ ๑
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๔.

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕.

สมบุรณ์ สุขสำราญ. การพัฒนาตามแนวพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๓๐.

สมพงษ์ เกษมสิน. การบริหาร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. สังคมไทยแนวทางวิจัยและพัฒนา. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๒๕.

สถิต วงศ์สุวรรณ. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : บำรุงสาส์น ว่างบุรพา, ๒๕๒๙.

สุพัตรา สุภาพ. ปัญหาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๖ กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒.

สิน พันธุ์พินิจ, เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๗

สุนทร โคมิน. ผลกระทบของการพัฒนาในแง่มุมมองของจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๒๒.

เสถียร เขยประทับ. การสื่อสารและการพัฒนา, กรุงเทพมหานคร : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๘.

เสนาะ ตีเยาว์. หลักการบริหาร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.

อมร รักษาสัตย์. การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ วี เจ พรินต์ติ้ง, ๒๕๔๔.

อัจฉรา โพธิยานนท์. การศึกษากับการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๓๙.

อุทัย หิรัญโต. สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา-มานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียน สโตร์, ๒๕๒๖.

(๒) วารสาร :

ประเวศ วะสี, "ทางเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนาไทย" วารสารวิจัยสังคม ๗ (๑ - ๒).

(๓) บทความ :

พระบรมราชาโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, ในพิธีบรมราชาภิเษกเป็นปฐมพระบรมราชาโชวาท, วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๓๓.

(๔) อินเทอร์เน็ต

การบริหารการเปลี่ยนแปลง, < [\(เข้าถึงเมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖\)](http://qa.swu.ac.th/LinkClick.aspx?fileticket=)

เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว. การเมืองไม่นิ่งเศรษฐกิจยังวิ่งได้.

< <http://newsroom.bangkokbiznews.com/comment.php?>> เข้าถึงเมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๖)

เปรม ติณสูลานนท์, พล.อ., ปาฐกถาเรื่อง "แนวทางพระราชดำรัสสู่การบริหารภาครัฐ" [online] from < www.nesgc.go.th/transparency/webbord>, (เข้าถึงเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๖)

พระมหาเรืองเดช ถาวรธมโม (ศรีประสม) < <http://www.icundv.com> >, ศูนย์การเรียนรู้เพื่อลดความขัดแย้งทางสังคม, (เข้าถึงเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖)

พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์. การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน. <[www.uinthetai.com / index.php? Lay = 82 3 7k](http://www.uinthetai.com/index.php?Lay=8237k)> , (เข้าถึงเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๖)

ลิขิต อีร์เวคิน. ทฤษฎีการพัฒนาการเมือง. <[www.edu.nrru.ac.th / dss /](http://www.edu.nrru.ac.th/dss/) โฟลเวอร์ลิต / ทฤษฎีการพัฒนาทางการเมือง / ทฤษฎีพัฒนาเมือง. Doc-> (เข้าถึงเมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๖).

< [th.wikipedia.org / wiki / เศรษฐกิจ - 47k](http://th.wikipedia.org/wiki/เศรษฐกิจ-47k) -> (เข้าถึงเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๖)

< [th.wikipedia.org / wiki / การเมือง - 85k](http://th.wikipedia.org/wiki/การเมือง-85k) -> (เข้าถึงเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๖)

(๕) วิทยานิพนธ์

เบญจมาศ สวนศิลป์พงศ์, “โครงสร้างอำนาจในชุมชน : ศึกษากรณีการมีส่วนร่วมกิจกรรมชุมชนแออัดทางรถไฟเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๕๒.

ศุภชัย สุวรรณสิทธิ์, “ภูมิปัญญาพุทธกับแนวโน้มในการพัฒนาของประเทศไทย”, ภาคนิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์), ๒๕๓๔.

ชูเกียรติ มุทธากาญจน์ . “ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต”. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๑.

เทพฤทธิ์ เจริญศรี, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการอนุรักษ์ป่าชุ่มน้ำขมพู : กรณีศึกษา ตำบลขมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, รัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), ๒๕๔๔.

ชนะบุรณ์ อินทรพันธุ์, “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการชุ่มน้ำ : กรณีศึกษาลุ่มน้ำห้วยทับทันจังหวัดศรีสะเกษ”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์), ๒๕๕๑.

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิตินุญจากร), “รูปแบบการจัดการความขัดแย้งโดยพุทธสันติวิธี : ศึกษาวิเคราะห์กรณีลุ่มน้ำตาช้าง จ.เชียงใหม่”, ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ก - ข.

๒. ภาษาอังกฤษ

Bernard, C.J. Education for Executive. In Reading in Human Relation. Edite by Dubin, Robert. New Jercy : Prentice - Hall.

Fred E. Fieder and Martin M. Chemers, Leadership and Effective Management. Glenview, Ill. : Scott, Foresman, 1974.

George R. Terry, Principles of management. Illinois : Richard D. Irwin, 1977.

Hersey and Blanchard, quoted in Robert N. Lussier, Management and Fundamentals, New York : South-Western College Publishing, 2000.

I.L.Richardson & Sidney Baldwin. Public Administration : Government in Action. Ohio : Charles E. Merrill Publishing Co, 1976.

Rennis Likert et. Al, 1961, quoted in Dessler Gary, Management : Principles and Practices for Tomorow's Leader, 3rd ed., New Jersey : Pearson Education, Inc., 2004.

Robert J. House, 1974, pp. 81 - 98, quoted in Dessler Gary, Management : Principles and Practice for Tomorow's Leader, 3rd ed., New Jersey : Pearson Education, Inc., 2004.

Streeten, Paul. The Frontiers of Development Studie. London : MacMillan, 1972.

Vroom and Yetton, 1973, quoted in Dessler Gary, Management : Principles and Practice for Tomorow's Leader, 3rd ed. , New Jersey : Pearson Education, Inc., 2004.

๑๒. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เช่น การเผยแพร่ในวารสาร จดสิทธิบัตร ฯลฯ และหน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลิต รายงานผลการศึกษาจากการวิจัยเรื่องนี้นำไปสู่

๑) ได้ฐานข้อมูลการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มาจากการพัฒนาด้านศีลธรรมและคุณธรรมในเขตอำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ และผลการสังเคราะห์เปรียบเทียบโครงการลักษณะเดียวกันในภูมิภาคต่าง ๆ

๒) ได้มีการสังเคราะห์หลักการมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านศีลธรรมและคุณธรรมที่สอดคล้องกับหลักค่านิยมไทย ๑๒ ประการตามนโยบาย คสช.

๓) ได้รูปแบบ หลักการ และกระบวนการพัฒนาหมู่บ้านโดยดำรงรักษารากเหง้าแห่งศีลธรรมและ คุณธรรม รวมถึงขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นที่จะสะท้อนให้เกิดค่านิยม ๑๒ ประการที่เด่นชัด

๔) ได้มีการวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค ในการการพัฒนาหรือการจัดการชุมชน หมู่บ้านทั้งในทางบวก คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน และทางลบ คือ การต่อต้านของ ประชาชนและชุมชน

หน่วยงาน ที่นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

- ๑) รัฐบาล
- ๒) ระดับกรม หรือ ระดับกระทรวง
- ๓) ระดับอำเภอ หรือ ระดับจังหวัด
- ๔) ระดับชุมชน หรือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑๓. แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย

- ๑) ถ่ายทอดให้กับประชาชนและชุมชน รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สนใจ
- ๒) ดำเนินการศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และขยายแนวทางการดำเนินการในระดับ หน่วยงานในท้องถิ่น จังหวัด รวมถึงในสถานศึกษา มหาวิทยาลัย สถาบันวิจัย หรือหน่วยงานรัฐ
- ๓) ดำเนินการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแนวความคิดผ่านสื่อสารมวลชนเพื่อ กระจายไปยังกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่อื่น หรือ ท้องถิ่นอื่น

๑๔. วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล

ก. ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยและคณะจะดำเนินการศึกษาวิจัย เรื่อง “โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕” กับภาระหนุ นื่องค่านิยม ๑๒ ประการ คสช. (แม่เป็นโมเดล)” เป็นการวิจัยทั้งในเชิงเอกสารและการวิจัยเชิง คุณภาพ โดยใช้วิธีวิทยาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ข. การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study)

ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหนังสือ รายงาน การวิจัย รายงานการประชุม ภาพถ่าย เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงประวัติ ความ เป็นมา วัฒนธรรม บทบาท ความสัมพันธ์ และการจัดการชุมชน ทั้งในระดับนโยบาย ประชาชน องค์กร หน่วยงานราชการ ดังนี้

- ๑) ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้ง หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุมเกี่ยวกับโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และนโยบาย ค่านิยมไทย ๑๒ ประการของ คสช. รวมถึงเอกสารอื่นๆ โดยอาศัยช่วงเวลาเป็นกรอบในการศึกษา
- ๒) ทำการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกระบวนการบริหารจัดการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ทั้งในระดับนโยบาย ประชาชน องค์กร หรือ หน่วยงานราชการใน ๔ ภูมิภาค
- ๓) ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและแนวทางการพัฒนาการจัดการโครงการ หมู่บ้านรักษาศีล ๕ และนโยบายค่านิยมไทย ๑๒ ประการของ คสช. ทั้งในรูปแบบทวิภาคีและพหุ ภาคี

๔) สรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ ความเป็นมา วัฒนธรรม บทบาท ความสัมพันธ์ และการจัดการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และนโยบาย ค่านิยมไทย ๑๒ ประการของ คสช. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าในภาคสนาม

ค. การศึกษาในภาคสนาม (Field Study)

ศึกษาถึงแนวคิด บทบาท ความสัมพันธ์และการจัดการชุมชนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และนโยบายค่านิยมไทย ๑๒ ประการของ คสช. ทั้งในระดับนโยบาย ประชาชน องค์กร หน่วยงาน ราชการ ในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษาในเขตอำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

๑) ทำการศึกษาและคัดเลือกองค์กร หน่วยงานราชการ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชุมชน ท้องถิ่นตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และนโยบายค่านิยมไทย ๑๒ ประการของ คสช. มามีส่วนร่วมในการออกแบบการพัฒนาหมู่บ้าน ชุมชน ให้ครบพร้อมสมบูรณ์ เช่น ตัวแทนจังหวัด นครสวรรค์ กองทัพอากาศที่ ๓ วัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เป็นต้น โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือ

(๑) เป็นองค์กรที่มีบทบาทและความสัมพันธ์ทางการพัฒนาชุมชน หมู่บ้าน พัฒนาด้านศีลธรรมและคุณธรรม ในระดับชุมชน ระดับนโยบาย และระดับชาติ

(๒) เป็นองค์กร และหน่วยงานราชการ ที่มีบทบาทสำคัญที่เป็นยอมรับทั้งในระดับชุมชนและระดับชาติ

(๓) เป็นองค์กรที่มีความผูกพันกับชุมชนและท้องถิ่น โดยเฉพาะในเรื่องโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และนโยบายค่านิยมไทย ๑๒ ประการของ คสช.

๒) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับ ประชาชน ผู้บริหาร ข้าราชการ เจ้าหน้าที่และส่วนงานที่เกี่ยวข้องในโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และนโยบายค่านิยมไทย ๑๒ ประการของ คสช.

๓) ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบ การจัดการ และแนวทางการพัฒนา ความสัมพันธ์ การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และกระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับการพัฒนาศีลธรรม และคุณธรรม ในลักษณะของการวิเคราะห์เชิงลึก โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการศึกษาวิจัย

๔) สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์เป็นรูปแบบเพื่อนำไปสู่การจัดประชุมประชาพิจารณ์เพื่อการยอมรับในระดับพื้นที่

๕) นำรูปแบบการพัฒนา โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และนโยบายค่านิยมไทย ๑๒ ประการของ คสช. ลงสู่กระบวนการจัดฝึกอบรม ให้การศึกษา และพัฒนาเกิดผลเป็นรูปธรรมตามหมู่บ้านต่างๆ ในเขตอำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์

๖) สรุปผลการศึกษาการจัดฝึกอบรม การให้การศึกษา และการพัฒนาทัศนคติ รวมถึงข้อเสนอแนะ

๗) นำเสนอรายงานวิจัย บทความวิจัย และรูปแบบการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และนโยบายค่านิยมไทย ๑๒ ประการของ คสช. ที่เป็นต้นแบบต่อสาธารณะ

ง. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าว เน้นการศึกษาในเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสำรวจ ข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย รายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การจัดเวทีประชุมประชาพิจารณ์ (Public Hearing) ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลนั้นเน้นวิธีการแสวงหาความรู้ จากการตั้งประเด็นหลักในการศึกษาข้อมูลเชิงลึกในชุมชน โดยดำเนินการและใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่

๑) แบบสอบถาม ที่พัฒนาจากเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม รวมถึงบทบาทและความสัมพันธ์ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และนโยบายค่านิยมไทย ๑๒ ประการของ คสช.

๒) การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) เพื่อทราบถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นในการในการหนุนเนื่องโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และนโยบายค่านิยมไทย ๑๒ ประการของ คสช.

๓) ศึกษาและติดตามผลในแนวนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนงานราชการหรือนโยบายจากทางรัฐบาลในการจัดการสนับสนุนส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และนโยบายค่านิยมไทย ๑๒ ประการของ คสช.

๔) การสังเกต ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของผู้เข้าร่วมโครงการ เพื่อให้สามารถมองเห็นถึงกระบวนการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และนโยบายค่านิยมไทย ๑๒ ประการของ คสช.

๕) การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งนักวิชาการ ผู้บริหาร ปราชญ์ชุมชน และประชาชน

๖) การสังเกตและการใช้เทคนิค SWOT เพื่อการเชื่อมโยง ความรู้ และกระบวนการในการจัดการพัฒนาโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และนโยบายค่านิยมไทย ๑๒ ประการของ คสช.

ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย (สถานที่วิจัยกล่าวแล้วในขอบเขตการวิจัย)

๑) แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์หรือแนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ (Interview guideline) สำหรับนักวิชาการ ผู้บริหาร ปราชญ์ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

๒) แบบสอบถามสำหรับประชาชนที่เกี่ยวข้อง (Questionnaire)

๓) แบบประเมินการเพื่อยืนยันผลความแตกต่างหลังจากผ่านการฝึกอบรม การรับการศึกษา และการพัฒนาทัศนคติ ตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และนโยบายค่านิยมไทย ๑๒ ประการของ คสช.

จ. พื้นที่การศึกษา

ได้แก่ ชุมชน หมู่บ้านในเขตอำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์

๑๕. ระยะเวลาทำการวิจัย และแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยใช้ระยะเวลา ๑๒ เดือน ผู้วิจัยจะทำการวิจัยตามแผนการ ดำเนินการ
ข้างล่างนี้

แผนการบริหารและ แผนการดำเนินงาน	ระยะเวลา (เดือน)											
	ตค	พย	ธค	มค	กพ	มีค	เมย	พค	มิย	กค	สค	กย
๑. ขออนุมัติโครงการ	↔											
๒. ประชุมเตรียมความพร้อมของคณะผู้ร่วมวิจัยเพื่อวางแผนดำเนินการวิจัย		↔										
๓. การศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์โดยเฉพาะความรู้ในเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง			↔									
๔. วิเคราะห์ สังเคราะห์ และ สกัดองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษานำมาเป็นรูปแบบขั้นต้น				↔								
๕. นำรูปแบบไปสู่การประชาสัมพันธ์เพื่อรับฟังข้อสรุปของประชาชนในพื้นที่					↔							
๖. ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบเพื่อให้มีความชัดเจนและครอบคลุมวัตถุประสงค์และเหมาะสมกับพื้นที่อำเภอแม่เป็นมากที่สุด						↔						
๗. ดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงเชิงปฏิบัติการ โดยการจัดฝึกอบรม ให้การศึกษาและพัฒนาแนวคิดหรือทัศนคติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย							↔					
๘. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ												

(Handwritten signature)

แผนการบริหารและ แผนการดำเนินงาน	ระยะเวลา (เดือน)												
	ตค	พย	ธค	มค	กพ	มีค	เมย	พค	มิย	กค	สค	กย	
จากการวิจัยเชิงสำรวจใน การประเมินผล ประกอบการตีความหรือ หาความเชื่อมโยงจากผล การฝึกอบรม การให้ การศึกษา และพัฒนา เปลี่ยนแปลงทัศนคติให้ เป็นไปตามโครงการ หมู่บ้านรักษาศีล ๕ และ นโยบายค่านิยมไทย ๑๒ ประการของ คสช.													
๙. นำรูปแบบ “แม่เป็น โมเดล” เผยแพร่สู่ สาธารณะเพื่อเป็นอำเภอ ต้นแบบแห่งความสำเร็จใน โครงการฯ และเป็น เป้าหมายในการศึกษาดู งานหากจะมีการพัฒนา ตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และนโยบายค่านิยม ไทย ๑๒ ประการของ คสช.													

๑๖. ปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัย (อุปกรณ์การวิจัย, โครงสร้างพื้นฐาน ฯลฯ) ระบุเฉพาะปัจจัยที่
ต้องการเพิ่มเติม

๑) วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์มีความพร้อมในด้านองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา และ
สาขาวิชารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ มีห้องประชุมขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก และมีห้อง
ทำงานพร้อมอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงานพร้อม

๒) สำนักงานเจ้าคณะอำเภอแม่เป็น มีศาลาการเปรียญและเสนาสนะ และอุปกรณ์พร้อม
เหมาะแก่การจัดฝึกอบรม

๓) มีคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งที่เป็นบรรพชิตและฆราวาสพร้อมที่จะคอยประสานและ
สนับสนุนการวิจัย

๔) มีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์เป็นส่วนสนับสนุน และการสนับสนุนจากรัฐบาล

๕) มีอุปกรณ์เครื่องมือและสื่อที่จะนำเสนอการวิจัยทั้งกล้องวีดีทัศน์ เครื่องบันทึกภาพ เครื่องบันทึกเสียง

๕) พื้นที่การวิจัยเป็นเขตการปกครองคณะสงฆ์ที่หัวหน้าโครงการวิจัยกำกับดูแล

๖) ในส่วนที่ต้องการ คือ การสานต่อกับองค์กร / สถาบันการศึกษา / สถาบันวิจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องกับนโยบายโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และนโยบายค่านิยมไทย ๑๒ ประการของ คสช. เพื่อประกอบการศึกษาวิเคราะห์เชิงนโยบาย

๑๗. งบประมาณของโครงการวิจัย

รายการ	จำนวนเงิน
1. งบบุคคลากร (ถ้ามี) (ให้เขียนเฉพาะรายการที่มี)	
1.1 ผู้ช่วยนักวิจัยทำงานเต็มเวลา	
- ค่าจ้างชั่วคราว ปริญาโท จำนวน ๑ คน ๓ เดือน (๑ x ๓ x ๖,๐๐๐ = ๑๘,๐๐๐ บาท)	๑๘,๐๐๐
รวม	๑๘,๐๐๐
2. งบดำเนินงาน (ให้เขียนเฉพาะรายการที่มี)	
2.1 ค่าตอบแทน	
2.1.1 ค่าตอบแทนคณะวิจัย	
เฉพาะผู้อำนวยการแผนงานวิจัย/หัวหน้าโครงการวิจัย	๒๐,๐๐๐
2.1.2 ค่าตอบแทนทำงานล่วงเวลา	๕,๐๐๐
2.1.3 ค่าตอบแทนอื่นๆ เช่น การสัมภาษณ์ผู้บริหาร	๕,๐๐๐
รวม	๓๐,๐๐๐
2.2.ค่าใช้สอย เช่น	
1) ใช้จ่ายในการเดินทาง	๕,๐๐๐
2) ค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์	๕,๐๐๐
3) ค่าจ้างเหมาบริการ	๑๐,๐๐๐
4) ค่าใช้จ่ายในการจัดสัมมนาและฝึกอบรม	๕,๐๐๐
5) ค่าเงินประกันสังคม	๒,๐๐๐
6) ค่าจัดทำเล่มรายงานความก้าวหน้าและรายงานฉบับสมบูรณ์	๕,๐๐๐

รายการ	จำนวนเงิน
7) ค่าใช้สอยอื่นๆ ค่าติดต่อประสาน ค่าไปรษณีย์ ค่าทำเนียบการโอน เงินธนาคาร เป็นต้น	๓,๐๐๐
รวม	๓๕,๐๐๐
2.3 ค่าวัสดุ เช่น	
1) วัสดุสำนักงาน	๓,๐๐๐
2) วัสดุเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	๓,๐๐๐
3) วัสดุไฟฟ้าและวิทยุ	๑,๐๐๐
4) วัสดุโฆษณาและเผยแพร่	๑,๐๐๐
5) วัสดุคอมพิวเตอร์	๑,๐๐๐
6) วัสดุอื่นๆ ฯลฯ	๕๐๐
รวม	๙,๕๐๐
2.4 ค่าธรรมเนียมการอุดหนุนสถาบัน (7.5 %)	๗,๕๐๐
3.งบลงทุน / ครุภัณฑ์ (ถ้ามี)	
รวมงบประมาณ (หนึ่งแสนบาทถ้วน)	๑๐๐,๐๐๐

๑๘. ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

๑) ได้ฐานข้อมูลการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเป็นฐานรากในการพัฒนาประเทศ โดยมีโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ที่จะมีส่วนสนับสนุนและเติมเต็มนโยบายค่านิยมไทย ๑๒ ประการของ คสช. ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

๒) ได้มีการสังเคราะห์หลักการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศีลธรรมและคุณธรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี และวัฒนธรรมชุมชนหรือท้องถิ่น

๓) ได้รูปแบบ หลักการ และกระบวนการพัฒนาศีลธรรมและคุณธรรมเพื่อส่งต่อไปยังการเสริมสร้างเอกลักษณ์และค่านิยมไทย ๑๒ ประการตามนโยบายของ คสช. โดยดำรงรักษารากเหง้าแห่งคุณธรรมและจริยธรรมรวมถึงขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นให้คงไว้

๔) ได้มีการวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค ในการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และนโยบายค่านิยมไทย ๑๒ ประการของ คสช. ทั้งในทางบวก คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน และทางลบ คือ การต่อต้านของประชาชนและชุมชน

๑๙. โครงการวิจัยต่อเนื่องปีที่ ๒ ขึ้นไป

๑๙.๑ คำรับรองจากหัวหน้าโครงการวิจัยว่าโครงการวิจัยได้รับการจัดสรรงบประมาณจริงใน
ปีงบประมาณที่ผ่านมา

๑๙.๒ ระบุว่าโครงการวิจัยนี้อยู่ระหว่างเสนอขอของบประมาณจากแหล่งเงินทุนอื่น หรือเป็น
การวิจัยต่อยอดจากโครงการวิจัยอื่น (ถ้ามี)

๑๙.๓ รายงานความก้าวหน้าของโครงการวิจัย (แบบ ต-๑ข/ด)

๒๐. โครงการนี้หรือส่วนใดส่วนหนึ่งหรือโครงการสืบเนื่องจากนี้ ได้ยื่นเสนอขอรับทุนหรือได้รับการสนับสนุนจากแหล่งทุนอื่นหรือไม่

- (/) ไม่ได้ยื่นเสนอขอรับทุน
 ( ) ยื่นเสนอ โปรดระบุแหล่งทุน .....
 ( ) ได้รับการสนับสนุน จาก.....ชื่อโครงการ.....
 (โปรดระบุความจำเป็นหรือความแตกต่างจากโครงการนี้)
 ( ) ไม่ได้รับการสนับสนุน
 ( ) ยังไม่ทราบผลการพิจารณา

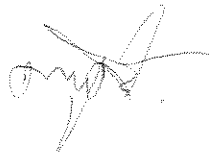
๒๑. โครงการนี้มีการใช้สิ่งมีชีวิตที่มีการดัดแปลงทางพันธุกรรมหรือไม่

- มี
 ไม่มี

๒๒. คำชี้แจงอื่นๆ (ถ้ามี)

๒๓. คำรับรองของหัวหน้าโครงการว่าไม่เป็นผู้ติดค้างการส่งผลงานวิจัยสำหรับโครงการวิจัยที่สิ้นสุดระยะเวลาดำเนินงานวิจัยแล้ว

๒๔. ลงลายมือชื่อ

(พระครูสิริศรีรักษ์, ดร.)

หัวหน้าโครงการวิจัย

๘ ธันวาคม ๒๕๕๘

ส่วน ค : ประวัติคณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย

๑.ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย)	พระครูสิริศิริรักษ์,ดร.
ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)	Phrakrusirikirak, Dr.
๒.เลขหมายบัตรประชาชน	๓-๔๑๑๓-๐๐๒๒๙-๖๕-๐
๓.ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
๔.หน่วยงานและสถานที่ติดต่อ	วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ เลขที่ ๙๙๙ หมู่ ๖ ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐ มือถือ ๐๘๑-๘๘๗๓๖๕๒ E-mail : Somkid_pum@hotmail.com
๕.ประวัติการศึกษา	นักธรรมชั้นเอก, ปธ.๕ ปริญญาตรีพุทธศาสตรบัณฑิต(พธ.บ.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต(รปม.) มหาวิทยาลัยภาคกลาง ปริญญาเอก พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต(พธ.ด.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๖.สาขาวิชาที่ชำนาญพิเศษ(แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ	
	บาลี
๗.ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	
	วิทยานิพนธ์ : พุทธบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ประวัติผู้วิจัยร่วม

(๑)๑. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย)	พระปลัดสมบัติ จิตินาโณ,ดร. (นวลระยอง)
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)	Dr.Phrapaladsombat Thitiyano, (Nuanra-ong)
๒. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน	๓ - ๖๐๐ ๑- ๐๐๖๐๐ - ๗๗ -๗
๓. ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐ ประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔. หน่วยงานและสถานที่ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ (E-mail)	

วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ เลขที่ ๙๙๙ หมู่ ๖ ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมือง จังหวัด
นครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

สถานที่ทำงาน

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย

โทรศัพท์

๐๘๗ - ๑๙๙ - ๕๒๔๐

E-mail

Shall_518005@hotmail.com

๕. ประวัติการศึกษา

- พ.ศ.๒๕๓๒ มัธยมศึกษาปีที่ ๓ ร.ร. จิตรประวัติวิทยาคม อ. เมืองฯ จ.นครสวรรค์
พ.ศ.๒๕๓๕ มัธยมศึกษาปีที่ ๖ ร.ร. . จิตรประวัติวิทยาคม อ. เมืองฯ จ.นครสวรรค์
พ.ศ.๒๕๕๑ พุทธศาสตรบัณฑิต (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา) วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ.๒๕๕๓ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา
พ.ศ.๒๕๕๘ พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๖. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ

- การบัญชี (ประสบการณ์ตรง ๒ ปี)
- การศึกษาการจัดการทรัพยากรชุมชน /ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์
- การบริหารจัดการองค์กร
- ทฤษฎีการพัฒนาชุมชน/สังคม

๗. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุ
สถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยใน
แต่ละผลงานวิจัย

- การจัดการความรู้ตามแนวพุทธธรรมในโรงเรียนนครสวรรค์

(๒)๑. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย)

ดร.อภิชนาณัฐไศภา ออบสิน

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)

Dr.Aphichayanatsopha Opsin

๒. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน

๓-๖๐๐๑-๐๐๒๑๖-๘๕-๓

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ (E-mail)

Original

วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ เลขที่ ๙๙๙ หมู่ ๖ ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมือง
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

สถานที่ทำงาน

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐๘๑-๘๔๗๖๐๐๗

E-mail namtan.ka081@gmail.com

๕. ประวัติการศึกษา

พ.ศ.๒๕๔๐ ปริญญาตรี (บัญชีบัณฑิต) มหาวิทยาลัยภาคกลาง นครสวรรค์

พ.ศ.๒๕๔๓ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยภาคกลาง นครสวรรค์

พ.ศ.๒๕๕๘ พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย

๖. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการทำการวิจัย
ว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัยหรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละผลงานวิจัย

- มีความเชี่ยวชาญในการสอน การบรรยาย การฝึกอบรม
- มีความเชี่ยวชาญในการทำงานวิจัยทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพ
- ใช้คอมพิวเตอร์ได้ดี สามารถจัดการระบบฐานข้อมูลได้เป็นอย่างดี

๗. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุ
สถานภาพในการ

- ไม่มี

ประวัติผู้วิจัยร่วม

(๓) ๓. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นายอิทธิพนธ์ ธิโรจอนันต์

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mr.Ittipon Tirarochanan

๒. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน ๔๖๒๐๑๐๐๐๘๓๑๑

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย

๔. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ (E-mail)

วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ เลขที่ ๙๙๙ หมู่ ๖ ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมือง จังหวัด
นครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

สถานที่ทำงาน

สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐๙๗-๙๑๓๑๓๒๙

E-mail Ittipon2519@icloud.com

๕. ประวัติการศึกษา

- วท.บ (วิทยาศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
- ร.ม. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหารามคำแหง

๖. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัยหรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละผลงานวิจัย

- อบรมค่ายจริยธรรม

๗. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการ

ไม่มี

- หมายเหตุ :**
๑. กรณีที่หน่วยงานมิได้ทำการวิจัยเอง แต่ใช้วิธีจัดจ้าง โปรดใช้ แบบ ว-๑ด โดยระบุรายละเอียดตามแบบฟอร์มที่กำหนดไว้ให้มากที่สุด พร้อมทั้งแนบแบบข้อกำหนด (terms of reference-TOR) การจัดจ้างทำการวิจัยด้วย
  ๒. กรณีเป็นโครงการวิจัยต่อเนื่องที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในปีงบประมาณที่ผ่านมา และนักวิจัยมีความประสงค์จะเสนอขอของบประมาณการวิจัยในปีงบประมาณต่อไป ต้องจัดทำโครงการวิจัยประกอบการเสนอขอของบประมาณด้วย
  ๓. ระบุข้อมูลโดยละเอียดในแต่ละหัวข้ออย่างถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อประโยชน์ในการประเมินผล
  ๔. กรณีโครงการวิจัยที่มีการใช้สัตว์ ให้ปฏิบัติตามจรรยาบรรณการใช้สัตว์เพื่องานทาง วิทยาศาสตร์ สภาวิจัยแห่งชาติ (ผนวก ๑๐) และจัดทำเอกสารแนบตามแบบฟอร์ม ใบรับรองในผนวก ๑๑ จำนวน ๑๒ ชุด (แนบท้ายโครงการ)

